

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav výživy

Lenka Průšková

**Značení potravin se zaměřením na
čitelnost písma**

Labelling of foods with a focus on legibility fonts

Bakalářská práce

Praha, září 2011

Autor práce: Lenka Průšková

Studijní program: Veřejné zdravotnictví

Bakalářský studijní obor: Specializace ve zdravotnictví

Vedoucí práce: **Doc. MUDr. Pavel Dlouhý Ph.D.**

Pracoviště vedoucího práce: **Ústav výživy 3. LF**

Předpokládaný termín obhajoby: 7.9.2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně a použila výhradně uvedené citované prameny, literaturu a další odborné zdroje. Současně dávám svolení k tomu, aby má bakalářská práce byla používána ke studijním účelům.

Prohlašuji, že odevzdaná tištěná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do Studijního informačního systému – SIS 3.LF UK jsou totožné.

V Praze dne 28.května 2011

Lenka Průšková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu Doc. MUDr. Pavlovi Dlouhému Ph.D. za odborné vedení práce, trpělivost a cenné rady, které byly přínosem pro zpracování mé práce. Dále bych ráda poděkovala bratrovi Ladislavu Průškovi za zpracování statistických údajů a také příteli a jeho rodičům za pomoc a zejména za trpělivost nejen během studia. V neposlední řadě děkuji za podporu mé rodině.

Obsah

ÚVOD.....	7
I Teoretická část	8
1 Legislativní řešení v české republice	8
2 Značení potravin	9
2.1 Povinné informace na obale	10
2.1.1 <i>Obchodní název výrobce, dovozce</i>	10
2.1.2 <i>Název potraviny</i>	11
2.1.3 <i>Množství potraviny v obalu</i>	11
2.1.4 <i>Trvanlivost potravin</i>	13
2.1.5 <i>Způsob použití</i>	14
2.1.6 <i>Suroviny v potravině</i>	14
2.1.6.1 <i>Přidatné látky</i>	17
2.1.7 <i>Zdravotní upozornění</i>	18
2.2 Zakázané údaje	19
2.3 Přípustné údaje	20
2.3.1 <i>Nutriční hodnota potraviny</i>	20
2.3.2 <i>Šarže</i>	21
3 Doplnky stravy	22
4 Značení potravin pro zvláštní výživu.....	24
4.1 <i>Potraviny pro zvláštní výživu</i>	24
4.2 <i>Všeobecné označování</i>	25
4.3 <i>Značení vybraných skupin potravin pro zvláštní výživu</i>	25
II Praktická část.....	27
5 Metodika, cíl práce, hypotézy.....	27
5.1 <i>Metodika dotazníku</i>	28
5.2 <i>Charakteristika zkoumaných skupin</i>	28

5.3	Analýza výsledků	31
5.4	Diskuse	49
	Závěr	52
	Souhrn	53
	Summary	54
	Seznam použité literatury	55
	Seznam tabulek a grafů	57
	Tabulky a grafy	59
	Seznam příloh	61
	Přílohy	62

ÚVOD

Pro každého člověka, jakož to živého tvora, hraje potrava klíčovou roli v přežití. Potravinářský průmysl je odvětvím výroby, které je nejrozšířenější a jeho úkolem je zajistit produkci bezpečných, kvalitních a zdravotně nezávadných potravin pro výživu obyvatelstva.

S postupným vývojem nejen technologie a průmyslu, ale i s nárůstem počtu obyvatel jednotlivých zemí se začala vyrábět pestrá škála potravin. Označování, ač se to nemusí na první pohled zdát, se tedy stalo důležitou součástí systému. Každá informace, která se na potravině nachází, má svou váhu pro spotřebitele, ten se pak svobodně rozhoduje, jakému druhu potravin dává při nákupu přednost.

Cílem mé bakalářské práce je tedy zjištění zda lidé při nákupu přečtou a rozumí informacím na potravinových obalech. Téma jsem si vybrala, protože informovanost spotřebitelů je nízká. Dalším důvodem je také problematika čitelnosti písma a malých písmen na potravinách, která není podrobně legislativně definována a mnohdy se stává, že lidé údajům na obale nejen nerozumí, ale ani je nepřečtou.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Legislativní řešení v české republice

Označování potravin je v České republice řešeno hlavně zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, kde se zákon značením potravin zabývá pouze okrajově, ale je hlavní legislativní složkou týkající se potravin. Potravinu také podléhá zákonu chránící spotřebitele při uzavření kupní smlouvy při jednotlivém nákupu. Zákon č.634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele nařizuje povinné značení výrobků podle přísných specifik. Značení však zaměřuje všeobecně, ne na konkrétní druhy výrobků. Podrobné zpracování o označování konkrétních výrobků, jako jsou potraviny a tabákové výrobky upravuje Vyhláška Ministerstva zemědělství č.113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků. Vyhláška je podrobně zpracována a podléhá předpisům Evropského společenství a řeší i pojmy jako jsou potraviny nového typu, geneticky modifikované potraviny, a jejich následné členění. Následnou důležitou právní normou je Vyhláška č. 450/2004 Sb., o označování výživové hodnoty potravin. Ostatní komoditní vyhlášky týkající se značení potravin řeší označování specifických potravin mnohem podrobněji, ne však důkladněji.

Evropská unie má svou potravinovou legislativu poměrně rozsáhlou. Problematiku řeší ve více jak čtyřiceti normách.

Úlohu kontroly značení potravinových obalů u potravin rostlinného a živočišného i živočišného původu provádí Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Je-li výrobek čistě živočišného původu, kontrolu nad potravinami zajišťuje Státní veterinární správa. Oba subjekty kontrolují nejen správné označení potraviny, ale i její kvalitativní složení.

2 Značení potravin

Na obalu potraviny je spousta důležitých údajů popisujících obsah potraviny, ale i její vlastnosti, původ či množství. Některé údaje jsou pro spotřebitele cenné a klíčové ve výběru potraviny a některé naopak běžnému spotřebiteli nic neřeknou, ale můžou být už pro výrobce, distributora nebo prodávajícího. Výše zmíněný zákon o potravinách (v platném znění) a následné vyhlášky jsou zároveň povinností výrobce a dodavatele vyrábět, distribuovat a značit potraviny tak, aby mohly být vpuštěny do oběhu a byly zdravotně nezávadné. Označení potraviny se provádí na obale určeném spotřebiteli, to znamená na vnějším obale nebo na nesnadno oddělitelných částech, popřípadě na připojených součástech obalu. Výrobce či distributor je povinen uvést jakékoli informace na obalu v českém jazyce, srozumitelně a nesmí se zde nacházet kódovaná forma jazyka. Zde se nachází výjimka zejména pro kódové značení čárového kódu i přídatných látek, které se mohou na obale vyskytovat. Informace se musí nacházet na takovém místě obalu, aby byly snadno přístupné, nezakryté, nesmazatelné či na neviditelném místě.

Žádná evropská ani česká norma však nepohlíží na velikost nebo čitelnost písma. Je nutné si proto položit otázku, zda velikost a čitelnost písma jsou pro spotřebitele důležité či ne. Dobrá čitelnost písma je důležitým faktorem pro spotřebitele, který se díky němu rozhodne právě pro daný výrobek. Výrobce by pro zvýšení odbytu svých výrobků a zároveň dobré informovanosti zákazníků měl brát na zřetel i tento faktor.

Díky distribuci potravin po celém světě obsahuje obal mnoho informací na malé ploše ve spoustě překladů do různých světových jazyků. To může být příčinou, proč výrobce zvolil právě tak malé písmo. Zákazník může údaje vnímat i jako nepřehledné a nemusí najít to, co právě hledá. Následkem proč spotřebitel údaje nepřečte, může být hned několik faktorů. Nejčastějšími jsou příliš malá písmena, údaje jsou přelepené, špatný kontrast písma a podkladu či rozmazané písmo. Otázkám se podrobněji věnuji v praktické části práce.

Údaje na potravině nesmí zákazníka přivádět v omyl a nesmějí být pro nakupujícího zavádějící, nesmí být příliš složité, však odborné, a musí být srozumitelné pro všechny zákazníky. To je mnohdy složité a někteří lidé nerozumí

všem údajům uvedených na potravině, mohou si je plést, nebo neznají jejich význam či smysl.

Označování potravin můžeme rozdělit do dvou následujících kategorií. Potravinu balené, které balí a označuje výrobce ve výrobním podniku a potraviny nebalené.

Informace nacházející se na obalu můžeme také rozlišit podle povinností výrobce, které podléhají platným normám. Podle platných právních předpisů jsou údaje týkající se značení rozdělena na informace, které jsou na obalech povinné, přípustné a zakázané.

2.1 Povinné informace na obale

Uvádí-li provozovatel potravinářského podniku potraviny do obchodního oběhu, musí splnit hned několik povinností vyplývajících z právních norem týkajících se potravin.

Značení potravin je podrobně propracováno, může se zdát, že informací na obale je mnoho. Nicméně trend sleduje především ochranu zájmu spotřebitelů, aby měl nakupující při výběru potraviny dostatek údajů a díky nim se mohl svobodně rozhodnout, jakou potravinu si spotřebitel vybere při nákupu zboží.

2.1.1 Obchodní název výrobce, dovozce

Na obale potraviny nesmí chybět přesný název obchodní firmy, dále sídlo výrobce či prodávajícího. Musí být zřetelně uvedena adresa a stát, ve kterém sídlí. Pokud se sídlo vyrábějící firmy liší od sídla výroby, musí být na obale uvedena země původu potraviny, aby informace nebyla zavádějící a nepřiváděla spotřebitele v omyl. Tato informace je pro některé spotřebitele důležitá a podílí se na výběru a rozhodnutí pro danou potravinu.

§ 6 ..., názvem obchodní firmy a sídlem výrobce, nebo prodávajícího, který je usazen v členské zemi Evropské unie, nebo balírny, jde-li o osobu právnickou, a s uvedením svého jména a příjmení a místa podnikání, jde-li o osobu fyzickou. U

potravin se uvede země původu nebo vzniku potraviny v případech, kdy neuvedení tohoto údaje by uvádělo spotřebitele v omyl o původu nebo vzniku potraviny[15].

2.1.2 Název potraviny

Musí být použit takový název, který je jednoznačný, není zavádějící a spotřebitel si nemohl jeho význam nesprávně vykládat. Název potraviny může být zároveň firemním názvem, a nebo *§ 6..., názvem druhu, skupiny nebo podskupiny potravin stanoveným ve vyhlášce, pod níž je potravina uváděna do oběhu[15].* Název potraviny je tedy také zakotven ve vyhláškách týkajících se jednotlivých skupin potravin. Pokud se použije určitý název, musí se jednat o potravinu vyrobenou podle vyhláškou stanovených surovin či potravinu vyrobenou předem stanovenou technologickou přípravou. Příkladem mohu uvést například název máslo, který se smí užívat pouze pro živočišný produkt vyrobený z mléka nikoli z rostlinných olejů. *§ 6..., potravinu, kterou nelze označit druhem, skupinou anebo podskupinou vzhledem k použitým surovinám nebo použité technologii, se označuje názvem odvozeným od základní suroviny anebo technologie [15].*

2.1.3 Množství potraviny v obalu

Označení množství potraviny musí být umístěno na viditelném místě vnějšího obalu, které je přístupné pro spotřebitele. U tekutých výrobků se množství značí objemem plnění, to znamená v mililitrech, centilitrech nebo v litrech, u jiných než tekutých potravin se množství na obale vyznačí hmotnostně v gramech nebo kilogramech.

Množství je označeno podle fyzikálního stavu podle §5 vyhlášky č.113/2005 následovně:

- u tekutých potravin údaj o objemu v mililitrech (ml), centilitrech (cl) nebo litrech (l),
- u jiných než tekutých potravin údaj o hmotnosti v gramech (g) nebo kilogramech (kg),

- u polotekutých, polotuhých a šlehaných potravin údaj o objemu v mililitrech (ml), centilitrech (cl) nebo litrech (l), nebo hmotnosti v gramech (g) nebo kilogramech (kg),
- údaj o hmotnosti a počtu kusů nebo pouze údaj o počtu kusů, je-li tak stanoveno ve zvláštních právních předpisech

Jde-li o výrobek v nálevu, uvádí se i hmotnost potraviny po odkapání celého nálevu, §5 ..., *pokud se balená potravina, včetně zmrazené potraviny, nachází v nálevu, musí být kromě celkové hmotnosti uvedena na obalu i hmotnost pevné potraviny po odkapání nálevu nebo procentní podíl pevné části. Údaj o celkové hmotnosti a hmotnosti nebo procentním podílu pevné části se na obalu uvede i u potravin, které se nacházejí v jedlém oleji, ve vlastní šťávě nebo v tomatě. V případě, že část pevného podílu přechází při zpracování do nálevu, šťávy nebo oleje, uvede se hmotnostní podíl pevné složky v hodnotě vložené před zpracováním a tato skutečnost se označí na obalu [13].*

Některé balené potraviny, zejména nápoje (ale není to podmínkou), mohou obsahovat před uvedením obsahu malé písmeno e. Písmeno je umístěno vždy v bezprostřední blízkosti údaje o množství výrobku a je to mezinárodní symbol. V tomto případě vyhláška předepisuje minimální velikost písmena v závislosti na velikosti obsahu potraviny. Značení informuje spotřebitele, že výrobce zaručuje, že obal obsahuje skutečně deklarované množství výrobku. Záporná odchylka od deklarovaného množství je minimalizována a podléhá kontrole.

Označení množství potraviny se nevyžaduje u §5 *potravin, které podléhají významným ztrátám..., jsou váženy v přítomnosti spotřebitele, jsou baleny v množství menším než 5 g nebo 5 ml, nejde-li o koření nebo byliny, jsou prodávány podle počtu kusů a tento počet je přes obal jasně viditelný a lehce spočítatelný, nebo je počet kusů uveden při označení potraviny. Pokud se potravina v obalu určeném pro spotřebitele skládá ze dvou nebo více dílčích balení, které obsahují stejné množství téže potraviny, uvede se na obalu množství potraviny v jednom dílčím balení a celkový počet těchto dílčích balení. Tyto údaje se na obale nemusí uvádět, pokud počet dílčích balení je přes obal jasně viditelný a lehce*

spočitatelný a pokud je jasně viditelný alespoň jeden údaj o množství v dílčím balení, vyhláška [13]

2.1.4 Trvanlivost potravin

Trvanlivost se uvádí dvěma způsoby. Jedním způsobem je datem minimální trvanlivosti udávající se slovy „minimální trvanlivost do...“, kde se uvede den, měsíc a rok či druhým způsobem je datem použitelnosti, které se značí slovy „spotřebujte do...“, kde se uvede měsíc a rok.

§6..., je-li potravina označena datem použitelnosti, doplní se vždy údajem o konkrétních podmínkách skladování, u teplot vyjádřeným číselnými hodnotami. Nejsou-li podmínky skladování u takto označených potravin stanoveny zvláštním právním předpisem, stanoví je výrobce, dovozce, prodávající, nebo balírna [13].

Nejdříve se zmíním o první variantě značení trvanlivosti, což znamená o datu minimální dobou trvanlivosti. Pokud se v datu neuvádí konkrétní den, platnost trvanlivosti končí vždy posledním dnem uvedeného kalendářního měsíce či roku. Datem minimální trvanlivosti se označují potraviny, které rychle nepodléhají zkáze, příkladem zde mohu uvést konzervy, sušenky, těstoviny, čokoláda, nápoje a podobně. Potraviny, které překročí datum minimální trvanlivosti, mohou být uváděny do oběhu tehdy, jsou-li zdravotně nezávadné, jsou označeny jako prošlé a odděleně umístěny na prodejně. Po překročení data výrobce nedeklaruje chuťovou a výživovou kvalitu potraviny, tudíž odpovědnost za zdravotní nezávadnost výrobku na sebe přebírá prodejce.

Druhou variantou uvedení data na obal potraviny je datum použitelnosti. Spolu s datem musí být na obale uvedeny podmínky skladování potraviny. Skladování určitých skupin potraviny je blíže popsáno v právním předpise, stanoví je výrobce, dovozce, prodávající, nebo balírna. Tím deklarují zdravotní nezávadnost. Z toho vyplývá, že datum použitelnosti se uvádí na výrobcích podléhající rychle zkáze a musí být rychle spotřebovány. Příkladem můžu uvést jogurty, ryby, chlazenou drůbež. Výrobky s prošlou dobou použitelnosti se považují za zdravotně závadné a nesmí se dále uvádět do oběhu ani po označení či se slevou.

Jsou i potraviny, které se datem spotřeby nemusí značit. Do této skupiny patří široká škála potravin a nápojů. *§6..., Datum minimální trvanlivosti se nevyžaduje u čerstvého*

ovoce, čerstvé zeleniny a konzumních brambor neloupaných, nekrájených nebo jinak neupravených ..., konzumního lihu, lihovin a ostatních alkoholických nápojů s obsahem alkoholu 10 a více objemových procent, s výjimkou likérů s vaječnou, mléčnou nebo smetanovou složkou, vín, likérových vín, šumivých vín, aromatizovaných vín a dalších výrobků ..., pekařských výrobků určených ke spotřebě do 24 hodin po výrobě, jedlé soli, přírodních sladidel v pevném stavu, cukrovinek vyrobených převážně z přírodních sladidel a barviv nebo látek určených k aromatizaci, žvýkaček a podobných výrobků určených ke žvýkání, kvasného octa, limonád, ovocných šťáv, ovocných nektarů a alkoholických nápojů ..., jednotlivých porcí nebalené zmrzliny [13].

2.1.5 Způsob použití

Jedná-li se o balené potraviny, které nemohou být konzumovány bez tepelné či jiné technologické úpravy, musí být na obale uvedeno jakým způsobem potravina má být správně upravena. §7 ..., *balená potravina určená ke spotřebě po nezbytné tepelné úpravě musí být takto označena, a pokud to povaha potraviny vyžaduje, musí být uveden i postup a způsob tepelné úpravy potraviny. To neplatí pro potraviny, u kterých je jednoznačně zřejmé, že je bez tepelné úpravy nelze konzumovat [13].*

Údaj musí být uveden srozumitelně, aby spotřebitel mohl potravinu správně a zdravotně nezávadně upravit. V dnešní době je rozšířen především mikrovlnný způsob ohřívání, tudíž na potravině musí být uvedeno, jakým způsobem potravinu ohřívát.

§7 ..., *u potravin, které vyžadují před spotřebou úpravu ředěním nebo rozpouštěním v tekutině, musí být uveden na obalu doporučený poměr ředění nebo způsob přípravy [13].*

2.1.6 Suroviny v potravině

Složení informuje o složkách potraviny, které jsou v produktu obsaženy. Jednotlivé složky potraviny se na obalu řadí sestupně podle obsahu v době výroby potraviny. Před seznamem surovin musí být uvedeno slovo „složení“. Vyhláška přesně definuje, jak se vybrané suroviny v seznamu značí.

§8 ..., *údaje o složení potraviny podle množství potravních doplňků se nemusí uvádět v případě, že je potravina označena údaji o výživové (nutriční) hodnotě podle zvláštních právních předpisů [13].*

Legislativa povoluje i značení skupinových výrobků, kterými jsou například oleje, tuky, ovoce, koření, pokud se nejedná o konkrétní druh suroviny. §8 ..., *v případě směsí ovoce, zeleniny nebo hub použitých jako složky potravin, ve kterých hmotnost žádné z dílčích složek výrazně nepřevládá a jejichž podíly se mohou měnit, mohou být tyto složky uvedeny v seznamu složek společně pod označením "ovoce", "zelenina" nebo "houby" s dovětkem "v různém poměru" a bezprostředně následovány seznamem obsaženého ovoce, zeleniny nebo hub* [13].

Výrobce má povinnost uvést obsah kuchyňské soli, pokud výrobek obsahuje min 2,5% jejího obsahu. Přídavné látky se mohou uvádět v kódové podobě a musí být uvedeno jejich zařazení, například barvivo, emulgátor.

Za složky nejsou považovány:

- součásti složky, které se během výroby přechodně odloučí a poté jsou k potravině opět připojeny a při tom pokud jde o množství nepřekročí svůj původní podíl,
- přídavné látky, které se dostaly do potravin z jedné nebo více složek této potravin, pokud technologicky neovlivňují jakost, zdravotní nezávadnost nebo nutriční hodnotu konečného výrobku, nestanoví-li zvláštní právní předpis⁶⁾ jinak,
- přídavné látky, které jsou užity v nezbytně nutných množstvích jako rozpouštědla nebo nosiče přídavných látek, aromat nebo potravních doplňků,
- pomocné látky,
- látky, které nejsou přídavnými látkami, avšak jsou používány stejným způsobem a za stejným účelem jako pomocné látky při zpracování a jsou nadále obsaženy v konečném výrobku, a to i ve změněné formě [13].

Zde se složky potravin nemusí uvádět:

- u jednosložkových potravin v případě, že název potravin je totožný se jménem složky anebo název složku jednoznačně identifikuje,
- u čerstvého ovoce, čerstvé zeleniny a konzumních brambor, pokud nejsou loupané, krájené nebo jinak upravené,
- u sycených vod označených jako sycené, pokud k nim nebyly přidány jiné složky,

- u kvasného octa získaného výlučně z jedné základní suroviny, pokud k němu nebyly přidány jiné složky,
- u sýrů, másla, kysaného mléka a smetany, pokud k nim nebyly přidány jiné složky než mléčné výrobky, enzymy a mikrobiální kultury potřebné k jejich výrobě a jedlá sůl potřebná k výrobě sýrů, s výjimkou ochucených čerstvých sýrů a tavených sýrů,
- stanoví-li tak zvláštní právní předpisy.[13]

2.1.6.1 Přidatné látky

Přidatné látky neboli aditivní látky se přidávají do potravin při výrobě, zpracování, balení, přepravě nebo skladování bez ohledu na jejich výživovou hodnotu. Stávají se potřebnou a neoddelitelnou součástí konečné potraviny. Přidavné látky se do potravin přidávají již po několik století. Příkladem může být konzervace masa a masných výrobků, příprava pekařských výrobků, nápojů, omáček, polévek a mnoho dalších.

Přidatné látky můžeme rozdělit podle účelu použití do jednotlivých kategorií. Nejpoužívanější jsou barviva, sladidla, konzervační látky, chuťové látky, zahušřovadla, želírující látky, emulgátory a antioxidanty, všechny jsou podrobně definovány ve vyhlášce č.304/2004 Sb.

Použití aditivních látek je zakotveno jak v České tak i v Evropské legislativě. Do potravin se mohou přidávat pouze za definovaných podmínek. Látky se mohou použít, pokud je prokázána jejich technologická potřeba nebo jsou prospěšné při výrobě, zpracování, přípravě, balení, dopravě či skladování a nesmějí zakrývat použití závadných surovin či nehygienickou přípravu potraviny. Smějí se přidávat v množstvích nepředstavující riziko pro spotřebitele, při tom je zachována energetická a nutriční hodnota potraviny.

Povinné značení přídavných látek je následující podle platné normy: *§10 ..., přídavná látka obsažená v potravine se na obalu označí v údajích o složení potraviny uvedením názvu látky nebo jejího číselného kódu... U přídavných látek, které náležejí do kategorií antioxidanty, barviva, konzervanty, kyseliny, regulátory kyselosti, tavicí*

soli (u tavených sýrů a výrobků z nich), kypřicí látky (kypřidla), sladidla, zpevňující látky, zvlhčující látky, plnidla, propelanty, látky zvýrazňující aroma nebo chuť, zahušřovadla, želírující látky, stabilizátory, emulgátory, protispékavé látky, odpěňovače, lešticí látky, látky zlepšující mouku, musí být uveden vedle názvu přídatné látky nebo označení přídatné látky číselným kódem také název kategorie, do které přídatná látka patří. Pokud přídatná látka patří způsobem použití do několika kategorií, uvede se název kategorie, která odpovídá hlavnímu účelu, pro který je tato přídatná látka v potravině použita... Potraviny obsahující aspartam musí být na obalu určeném pro spotřebitele označeny textem "Obsahuje zdroj fenylalaninu" [13].

Každá přídatná látka před schválením použití do potravin, musí projít přísným hodnocením zdravotní nezávadnosti. Hodnocením bezpečnosti přídatných látek se ve světě zabývá mnoho zdravotnických organizací, především Codex Alimentarius. V rámci Evropské unie má za úkol kontrolovat přídavné látky v potravinách Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Kontrolu používání přídatných látek a jejich množství v potravinách provádí v České republice Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Hodnocení bezpečnosti používání aditivních látek a charakter rizika se stanoví pomocí hodnoty ADI. Hodnota ADI nám udává množství aditivní látky, jaké může být zkonsumováno za den, aniž by u člověka způsobilo zdravotní riziko. Je nutné vzít v úvahu studie sledující speciální výživové zvyklosti, příkladem může být veganství. Nepovolené přídatné látky nalezené v potravinách se hlásí do systému RASF (Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva) propojující evropské státy.

Během osmdesátých let se změnilo značení přídatných látek. Do té doby se na obalech udávaly pouze skupiny látek, ze kterých aditiva pocházejí. Pro lepší orientaci spotřebitelů se zavedlo kódované značení s čísly E aditivních látek pocházející ze směrnice 95/2/EC Evropského parlamentu a Rady. Značení však po několika emotivních bulvárních článkách vyvolalo u spotřebitelů obavu o jejich škodlivých účincích na zdraví. Výrobci po reakci spotřebitelů se snaží omezit použití aditivních látek do potravin nebo použít přírodní aditiva bez negativního vlivu na jakost konečné potraviny.

2.1.7 Zdravotní upozornění

Lidé, kteří trpí nějakou potravinovou alergií, musí ze své stravy vyloučit potraviny, které pro ně jsou zdravotně nepřípustné. Proto je nutné na obal uvést možné alergizující složky potraviny, které byly použity při přípravě potraviny a jsou v konečném produktu obsaženy a jsou uvedeny v seznamu Vyhlášky Ministerstva zdravotnictví u potravin, kde spotřebitel nemůže předpokládat jejich přítomnost. Jde například o lepek, fenylalanin, laktózu, ořechy.

Označení takových to složek může mít mnoho forem. Příkladem mohu uvést slovní spojení, které spotřebitel na obalu může nalézt: "vyrobena za použití", "může obsahovat stopová množství", "může obsahovat", "výrobek může obsahovat stopy".

Vyhláška pro označování potravin uvádí: §8 ..., *alergenní složka uvedená v příloze č. 1 nebo jakákoli látka z ní pocházející, která byla použita při výrobě potraviny a je v konečném výrobku stále obsažena, a to i ve změněné formě, se zřetelně označí názvem alergenní složky ve složení potraviny. Toto označení není povinné, pokud název, pod kterým je potravina prodávána, jednoznačně odkazuje na tuto alergenní složku* [13].

Podrobnější řešení přináší vyhláška, která říká že, § 9..., *zdravotní upozornění musí spotřebitele informovat o zdravotním riziku vyplývajícím z přítomnosti látek, a) vyvolávajících u citlivých osob alergické reakce, například u včelích produktů, b) vyvolávajících potíže u osob s poruchou přeměny látkové, například fenylalanin (pouze u potravin, do kterých byl přidán), lepek a laktóza v potravinách, které tyto látky obsahují, ale spotřebitel jejich obsah nemůže předpokládat, c) přidávaných do potravin podle zvláštního předpisu, pokud tento zvláštní předpis povinnost označení zdravotního upozornění stanoví* [10]. Pokud potravina obsahuje konkrétní potravinu, která by mohla být pro spotřebitele nevhodná, uvede se konkrétní složka potraviny a skupina lidí pro které je nevhodná. Například potravina obsahující fenylalanin musí mít na obale uvedeno, že není vhodná pro nemocné s fenylketonurií.

Problém nastává, pokud by výrobce v rámci vlastní ochrany uváděl možné vyskytující se alergeny v potravině na všechny své produkty. Alergickému spotřebiteli by se tak snížila rozmanitost výběru potravin, nebo by neměl co jíst. Pravidla pro používání

zdravotního upozornění nejsou bohužel zatím zakotveny ani v Českých ani v Evropských předpisech.

2.2 Zakázané údaje

Jak jsem již zmínila výše, údaje uvedené na obale potraviny nesmí spotřebitele klamat a uvádět ho v omyl či dezorientovat. Proto se jednotlivým potravinám nesmějí přisuzovat zvláštní vlastnosti, které nejsou pro celou skupinu výrobků charakteristické.

Potravina nesmí u spotřebitele vzbuzovat dojem, že léčí, že je zdrojem všech nezbytných živin jako náhrada pestré a vyvážené stravy nebo je vhodná k prevenci chorob, jak blíže specifikuje vyhláška o způsobu označování: §4..., *způsoby označování potravin ... se provádí tak, aby neuváděly spotřebitele v omyl a) pokud se týká charakteristiky potraviny, její podstaty, totožnosti, vlastností, složení, množství, trvanlivosti, původu nebo vzniku, způsobu zpracování nebo výroby, b) přisuzováním účinků nebo vlastností, které potravina nevykazuje, c) vyvoláváním dojmu, že potravina vykazuje zvláštní charakteristické vlastnosti, když ve skutečnosti tyto vlastnosti mají všechny podobné potraviny* [13].

Výrobce také nesmí na obal uvést, že produkt je například "domácí", "čerstvý", "živý", "čistý", "přírodní", "pravý" či "racionální", pokud tento přívlastek výrobku není součástí názvu druhu, skupiny nebo podskupiny, která je uvedena u jednotlivých druhů potravin ve zvláštních právních předpisech. Na obale se nesmí vyskytnout takové vlastnosti potraviny, u kterých nelze dokázat a podložit pravdivost, jak blíže udává tatáž vyhláška: §4..., *na obalu určeném pro spotřebitele a na vnějším obalu, na jeho nesnadno oddělitelných součástech, na připojených součástech a v písemné dokumentaci, která potravinu doprovází, se dále neuvádějí údaje: a) jejichž pravdivost nelze dokázat, b) které by mohly vyvolat pochybnosti o neškodnosti jiných podobných potravin nebo vyvolat u spotřebitele obavy z jejich použití, c) o rychlosti úbytku tělesné hmotnosti nebo jeho rozsahu při konzumaci určité potraviny, d) které by mohly vést k záměně běžných potravin s potravinami pro zvláštní výživu* [13].

Vyhláška ve většině případů přesně definuje, jak má značení vypadat a co se smí či na etiketách uvádět. Etiketa by měla být pro spotřebitele hlavním vodítkem, podle kterého si svobodně vybírá mezi potravinami.

2.3 Přípustné údaje

Nepovinné údaje na etiketě, jak již z názvu vyplývá, může i nemusí výrobce na svých potravinách uvádět. Pokud informaci na potravině uvede, zvyšuje tím informovanost spotřebitele a tím i může ulehčit jeho rozhodování o nákupu.

2.3.1 Nutriční hodnota potravin

Údaje o výživových hodnotách vycházejí hned z několika norem, kterými jsou především Vyhláška č.450/2004 Sb. o označování výživové hodnoty potravin, Nařízení Evropského parlamentu a Rady č.1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzení při označování potravin, dále v neposlední řadě Nařízení Evropského parlamentu a Rady KOM(2008) o poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Normy umožňují na obale uvést *§2..., energetickou hodnotu, živiny, a to bílkoviny, sacharidy, tuky, vlákninu, sodík, vitaminy nebo minerální látky, uvedené v příloze, vyskytující se v potravině ve významných množstvích; významným množstvím se rozumí hodnota vitaminů a minerálních látek vyšší než 15 % doporučené denní dávky ve 100g nebo ve 100ml potravině nebo v jednom balení či jednotlivé porci potravin* [12].

Hodnoty uvedené v tabulce č.1, mohou být z fyziologické potřeby organismu zavádějící. Doporučené denní dávky jsou odvozené z průměrné potřeby dospělého člověka a nezohledňují aktuální stav organismu. Proto je důležité se řídit podle hodnot jen orientačně, jsou stanovené vyhláškou.

Údaj se pro výrobce stává povinným, jestliže při označování výrobku, při uvádění výrobku do oběhu nebo v rámci marketingové reklamy udává výživové tvrzení.

Výživové tvrzení je informace, která sděluje o zvláštních výživových vlastnostech, především obsah živin nebo energetické vlastnosti potraviny. Tvrzení nesmí být pro spotřebitele zavádějící nebo dvojsmyslné.

U potravin pro zvláštní výživu, doplňků stravy, obohacených potravin a v případě uvedení výživového nebo zdravotního tvrzení je pro výrobce údaj povinný dle platné vyhlášky.

2.3.2 Šarže

Šarže je definované množství potraviny vytvořené v jednom výrobním procesu. Celá šarže je vyrobená za stejných výrobních podmínek a má také stejné vlastnosti. Slouží pouze pro potřeby výrobce či distributora. Pro zákazníka není tak důležité, však pokud se výrobek stahuje od zákazníků, většinou ze zdravotních důvodů, nabírá šarže pro konečného spotřebitele důležitou roli.

3 DOPLŇKY STRAVY

Jelikož doplňky stravy jsou čím dál více rozšířeny a populárnější, rozhodla jsem se věnovat kapitolu těmto zvláštním potravinám.

Skupina potravin je řešena v zákoně č.110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, dále v samostatné vyhlášce Ministerstva zdravotnictví č.225/2008 Sb., kterou se stanoví požadavky na doplňky stravy a obohacování potravin. Obě české normy podléhají Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1924/2006, o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin.

Doplňky stravy jsou přípravky, které jsou zvláštní skupinou potravin, ale mají podobu léků a mohou pozitivně působit na zdravotní stav člověka. Zákon definuje doplňky stravy takto: *§2..., potraviny určené k přímé spotřebě, které se odlišují od potravin pro běžnou spotřebu vysokým obsahem vitaminů, minerálních látek nebo jiných látek s nutričním nebo fyziologickým účinkem a které byly vyrobeny za účelem doplnění běžné stravy spotřebitele na úroveň příznivě ovlivňující jeho zdravotní stav* [15].

Jak jsem již zmínila, jsou to potraviny. Proto i značení se řídí podle vyhlášky č.113/2005 Sb., a musí obsahovat všechny náležitosti a povinnosti určující normou. Mimo již výše zmíněné náležitosti musí obsahovat v názvu slovo „doplňek stravy“, názvy minerálních látek, vitaminů a dalších složek, které doplňek stravy obsahuje. Dále musí být uveden číselný údaj jednotlivých složek doplňku stravy a také procento denní doporučené dávky podle §3..., se uvádějí průměrnými hodnotami zjištěnými na základě kvantitativní analýzy doplňku stravy provedené výrobcem. Jelikož přípravky mohou ovlivnit zdravotní stav člověka, musí být na obale informace o varování před překročením denních dávek, upozornění o skladování výrobku mimo dosah dětí, dále zda je přípravek vhodný pro těhotné a kojící ženy. Nezbytnou informací je také uvedení, že doplňky stravy nejsou náhradou pestré stravy.

Vyhláška také zakazuje: *§3..., Označování doplňků stravy nesmí a) doplňkům stravy přisuzovat vlastnosti týkající se prevence, léčby nebo vyléčení lidských onemocnění nebo na tyto vlastnosti odkazovat, b) obsahovat žádné tvrzení uvádějící*

nebo naznačující, že vyvážená a pestrá strava obecně nemůže poskytnout dostatečné množství vitaminů anebo minerálních látek [14].

4 Značení potravin pro zvláštní výživu

4.1 Potraviny pro zvláštní výživu

Tyto potraviny se liší od jiných běžně užívaných potravin. Liší se zejména zvláštním složením a zvláštním výrobním postupem. Vyhláška přesně definuje potraviny pro zvláštní výživu takto: *§1 ..., potravinami určenými pro zvláštní výživu rozumějí potraviny, které se svým zvláštním složením nebo zvláštním výrobním postupem odlišují od potravin pro běžnou spotřebu, jsou stanovené pro výživové účely uvedené v této vyhlášce a uvádějí se do oběhu s označením účelu použití... Při stanovení výživových účelů platí zvláštní nutriční požadavky a) určitých skupin osob, jejichž trávicí proces nebo látková přeměna je narušená, b) určitých skupin osob, nacházejících se ve zvláštním fyziologickém stavu a které proto mohou mít specifické výhody z řízené spotřeby určitých látek v potravinách, nebo c) zdravých kojenců a malých dětí [9].*

Potraviny musí být označeny účelem svého použití na viditelném místě obalu. Skupiny potravin jsou určeny lidem se zdravotním problémem, který je spojen s jeho výživou (alergie, intolerance, špatná látková výměna), pro sportovce či pro kojence a malé děti.

Potraviny pro zvláštní výživu mají následující kategorie:

- potraviny pro počáteční a pokračovací kojeneckou výživu a výživu malých dětí
- potraviny pro obilnou a ostatní výživu jinou než obilnou určenou pro výživu kojenců a malých dětí
- potraviny pro nízkoenergetickou výživu určené ke snižování tělesné hmotnosti
- potraviny pro zvláštní lékařské účely
- potraviny bez fenylalaninu
- potraviny bezlepkové
- potraviny určené pro osoby s poruchami metabolismu sacharidů (diabetiky)
- potraviny s nízkým obsahem laktózy nebo bezlaktózové

- potraviny s nízkým obsahem bílkovin
- potraviny určené pro sportovce a pro osoby při zvýšeném tělesném výkonu [9]

4.2 Všeobecné označování

Potraviny určené pro výše zmíněné cílové skupiny lidí musí mít na obale informace, které pro běžné potraviny nejsou povinné a běžně se na nich nenachází. Jsou jimi kvalitativní či kvantitativní vlastnosti potraviny, energetické a nutriční složení potraviny, pokud potravina obsahuje bílkoviny, uvádí se její původ, způsob přípravy, uskladnění, doba spotřeby a bližší specifikace potraviny.

4.3 Značení vybraných skupin potravin pro zvláštní výživu

Bezlepkové potraviny

Potraviny by neměly obsahovat pšenici, ječmen, oves, žito a ani jejich zkřížené odrůdy, které obsahují gluten, §18..., *bezlepkovými potravinami se rozumějí: a) potraviny, které jsou složeny nebo vyrobeny pouze ze surovin, které neobsahují žádné složky z pšenice nebo ostatních druhů Triticum jako špalda (Triticum spelta L.), kamut (Triticum polonicum L.) nebo tvrdá pšenice, ječmen, žito, oves a z jejich křížených odrůd; hodnota gliadinu ve finální potravíně není vyšší než 1 mg/100 g sušiny) dále označeny jako "přirozeně bezlepkové potraviny", b) potraviny, které obsahují složky z pšenice, žita, ječmene, ovsa, špaldy nebo z jejich zkřížených odrůd; tyto potraviny jsou považovány za bezlepkové, pokud hodnota gliadinu ve finální potravíně není vyšší než 10 mg/100 g sušiny, nebo c) nápoje mohou být označeny jako bezlepkové, pokud hodnota gliadinu není vyšší než 10 mg/100 ml nápoje [9]*

Pokud potraviny splňují předepsané požadavky, musí se na obale označit jako „bezlepkové“ či „bez lepku“ a výrobce může použít charakteristický symbol škrtnutého klasu (obrázek č. 1). Výrobce tak smí označit potraviny, které neobsahují maximálně 20mg/kg potraviny ve stavu určeném k přímé konzumaci. Výrobce může

použít i značení „přírodně bezlepkové“ a to tehdy pokud potravina neobsahuje složky, ve kterých by se gluten mohl vyskytovat.

Pokud spotřebitel nemůže předpokládat přítomnost lepku, i když se potravina zdá být bezlepková, označí výrobce obal slovy „nevhodné pro nemocné celiakii“.

Upozornění by mělo být nepřehlédnutelné, aby potravina neuváděla spotřebitele v omyl.

Obrázek č.1

Potraviny pro pacienty s diabetes mellitus

U této skupiny potravin je nevýhodou nejednotnost značení. Právní předpisy jasně stanovují označení. Výrobky určené pro lidi s diabetem by měli být označeny slovy „vhodné pro diabetiky“. Pokud na výrobku není viditelně slovní spojení „vhodné pro diabetiky“, i když výrobce uvádí, že potravina je DIA nebo bez cukru, spotřebitel by si měl přečíst nutriční složení potraviny a uvážit zda potravinu koupí či nekoupí.

Diabetické výrobky nejsou v diabetické dietě nutné. Pokud diabetik s uvážením konzumuje běžnou stravu, jeho výživová potřeba je takto pokryta. V DIA výrobcích se sice nenachází rafinovaný cukr (sacharóza), však většinou mají mnohem vyšší energetickou hodnotu než podobné běžné výrobky. Obsahují větší podíl tuků a tím výrobky ohrožují zejména diabetické pacienty s nadváhou či obezitou. DIA potraviny se tak stávají pro nemocné skrytým problémem, aniž by to tušili. Jakmile diabetik vidí potravinu označenou slovy DIA, myslí si, že je to potravina vhodná pro jeho stravování a nepřečte si nebo si neuvědomí, kolik obsahuje tuků. Proto Česká diabetologická společnost bojuje proti označení DIA výrobků a nedoporučuje ani jejich konzumaci

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODIKA, CÍL PRÁCE, HYPOTÉZY

Praktická část bakalářské práce je věnována sběru dat týkajících se srozumitelnosti, znalosti a čitelnosti údajů nacházejících se na potravinách. Sběr byl uskutečněn pomocí anketového šetření. Anketa (viz příloha č. 1), která byla anonymní, jsem vypracovala samo pro potřeby této bakalářské práce.

Dotazovány byly 2 věkové skupiny lidí, jejichž odpovědi porovnávám. Skupiny jsem rozdělila na mladé lidi do třicátého roku života a seniory nad šedesát pět let. Skupiny se liší jak životním stylem, tak i stravováním.

K vypracování praktické části bakalářské práce byla použita data získaná ze sběru vyplněných anket a byla matematicko-statisticky zpracována. Výsledky uvádím formou grafického znázornění.

Cíl práce

Cílem práce je porovnat věkové skupiny, zjistit jejich znalosti ohledně informací na potravinách a jejich srozumitelnost a čitelnost.

Hypotézy

Pro svůj průzkum jsem si stanovila tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: Celková znalost informací na potravinách je u spotřebitelů na nízké úrovni.

Hypotéza č. 2: Písmo na obalech je pro seniory nečitelné nebo s obtížemi čitelné.

Hypotéza č. 3: Čitelnost písma je důležitý faktor při výběru potravin.

5.1 Metodika dotazníku

Respondenti byli osobně požádáni o spolupráci s vyplněním ankety. Její vyplnění bylo založeno na dobrovolnosti a anonymitě dotazovaných.

Sběr dat proběhl v měsících od prosince 2010 do března 2011 v lékárně na okrajové části Prahy, na Obecním úřadě v Táboře a v domově pro seniory v Písku. Výběr míst sběru dat byl náhodný.

Anketa obsahuje celkem 19 uzavřených otázek. Otázky byly formulovány dvěma způsoby, buď dotazovaný označil jen jednu možnou odpověď, nebo označil více možných odpovědí z výběru nabídnutých odpovědí. Otázky jsou zaměřeny na faktory, podle kterých lidé potraviny vybírají, znalosti informací nacházejících se na potravinách a čitelnost dat

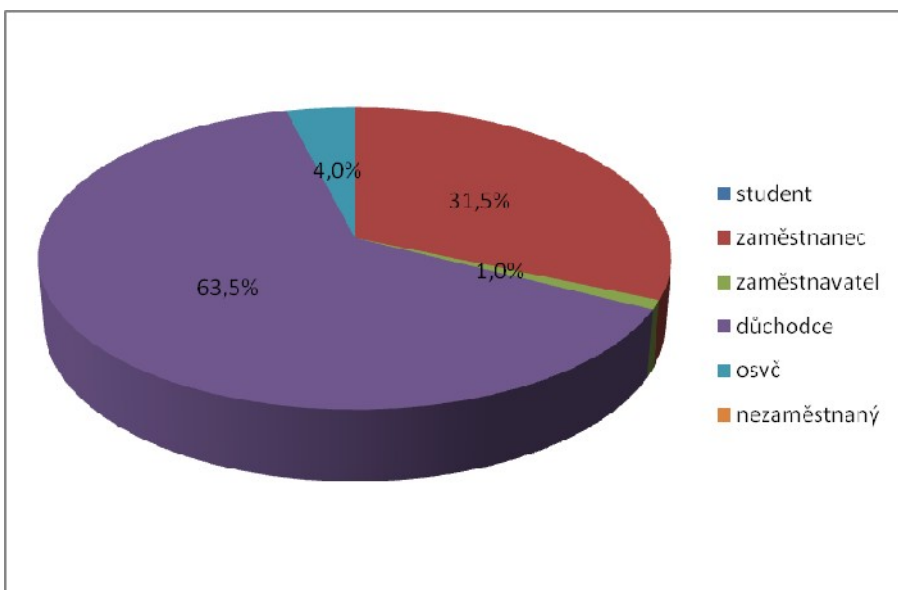
Výsledky z navrácených dotazníků, jejichž návratnost byla stoprocentní, byly vyhodnoceny pomocí matematicko-statistické metody v programu EXCEL.

5.2 Charakteristika zkoumaných skupin

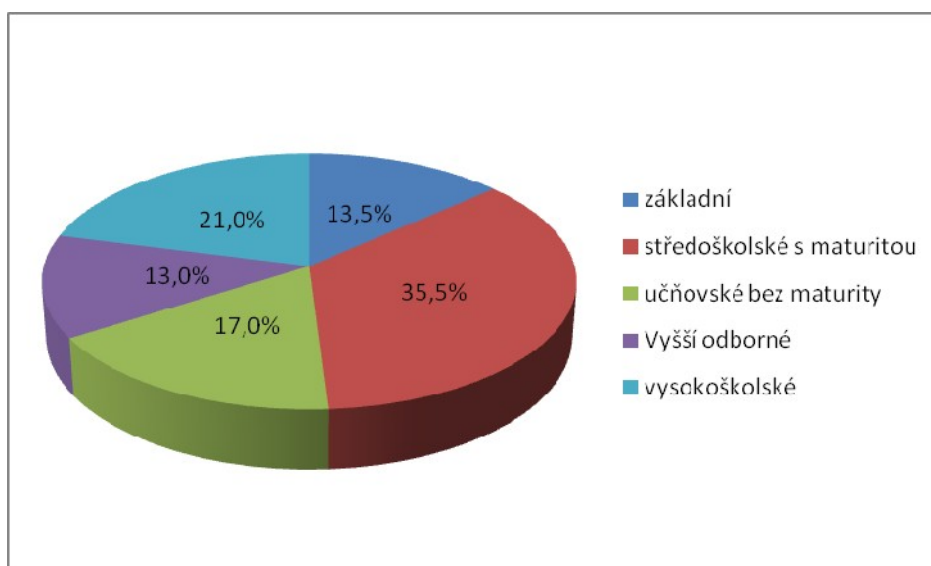
Celkem jsem oslovila 400 respondentů, kteří jsou tvořeni ze sta žen a sta mužů ve věku od osmnácti do třiceti let, dále ze sta žen a sta mužů ve věku nad šedesát pět let. Dotazované jsem rozdělila na dvě skupiny, kdy jedna skupina je zastoupena mladými lidmi a druhá skupina seniory.

V následujících grafech jsou podrobně popsány soubory respondentů. Jejich procentuální podíl odpovědí na otázky ohledně zaměstnání a vzdělání.

Jak je v grafu č. 1 vidět, více jak polovinu starších respondentů tvoří senioři v důchodu a zhruba třetina je zaměstnána, zbytek tvoří zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné. Co se týče vzdělanosti skupiny (viz graf č. 2), největší podíl tvoří středoškolsky vzdělaní s maturitou, na dalších místech jsou lidé s vysokoškolským, vyšším odborným a základním vzděláním.

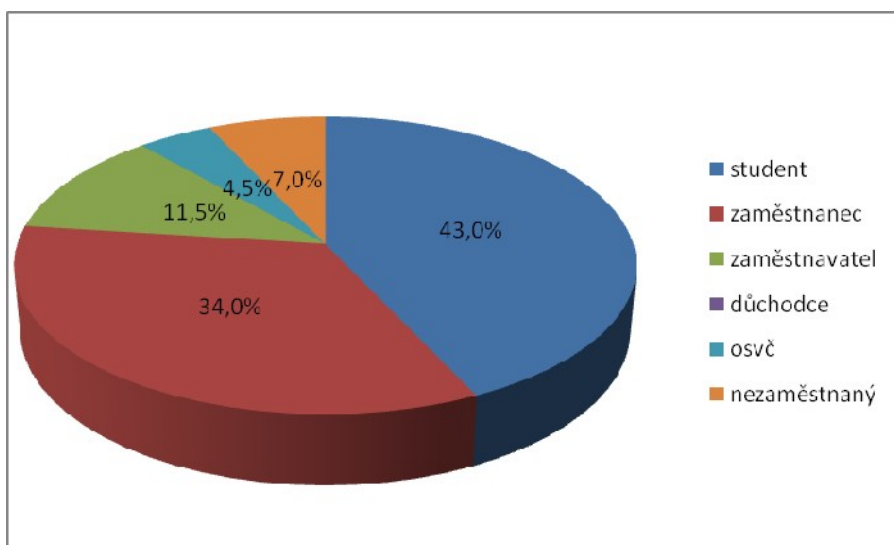

Graf č. 1: Rozložení zaměstnání seniorské skupiny respondentů

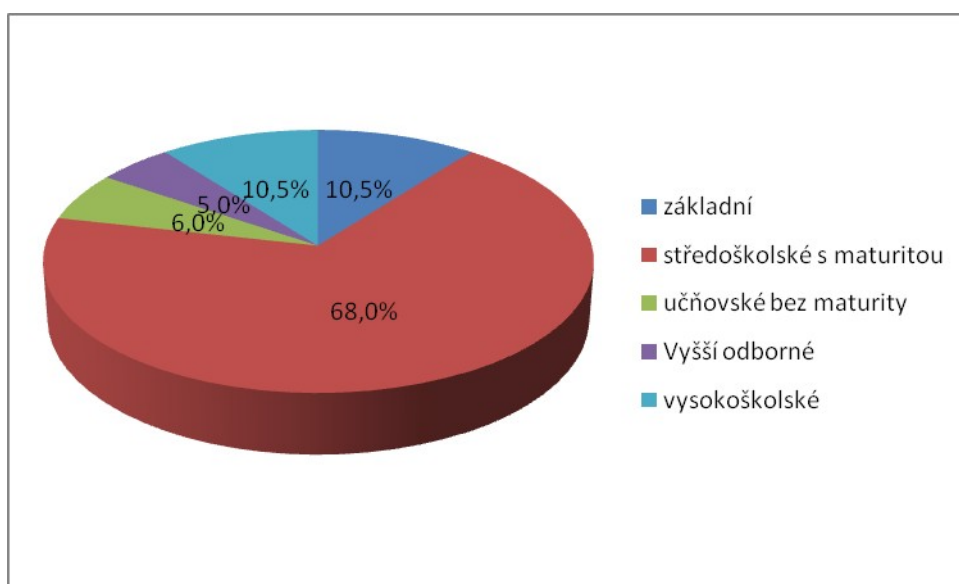

Graf č. 2: Vzdělání seniorské skupiny

Skupina mladých lidí, jak ukazuje graf č. 3, je tvořena převážně ze zaměstnanců a studentů, dále ze zaměstnavatelů, osob samostatně výdělečně činných a z nezaměstnaných. Vzdělání mladých respondentů (viz graf č. 4) se skládá z více jak poloviny středoškolským, dále s vysokoškolským, základním, vyšším odborným a učňovským vzděláním.

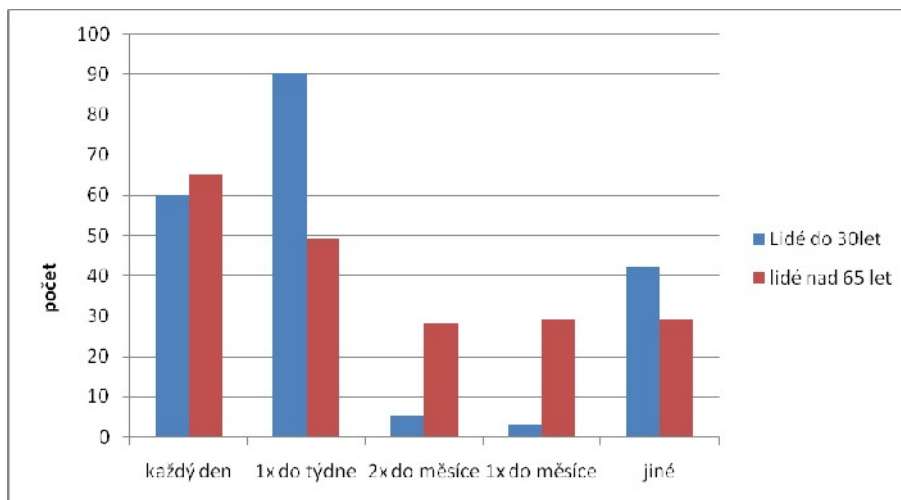
Graf č. 3: Rozložení zaměstnání skupiny mladých respondentů

Graf č. 4: Vzdělání mladých respondentů

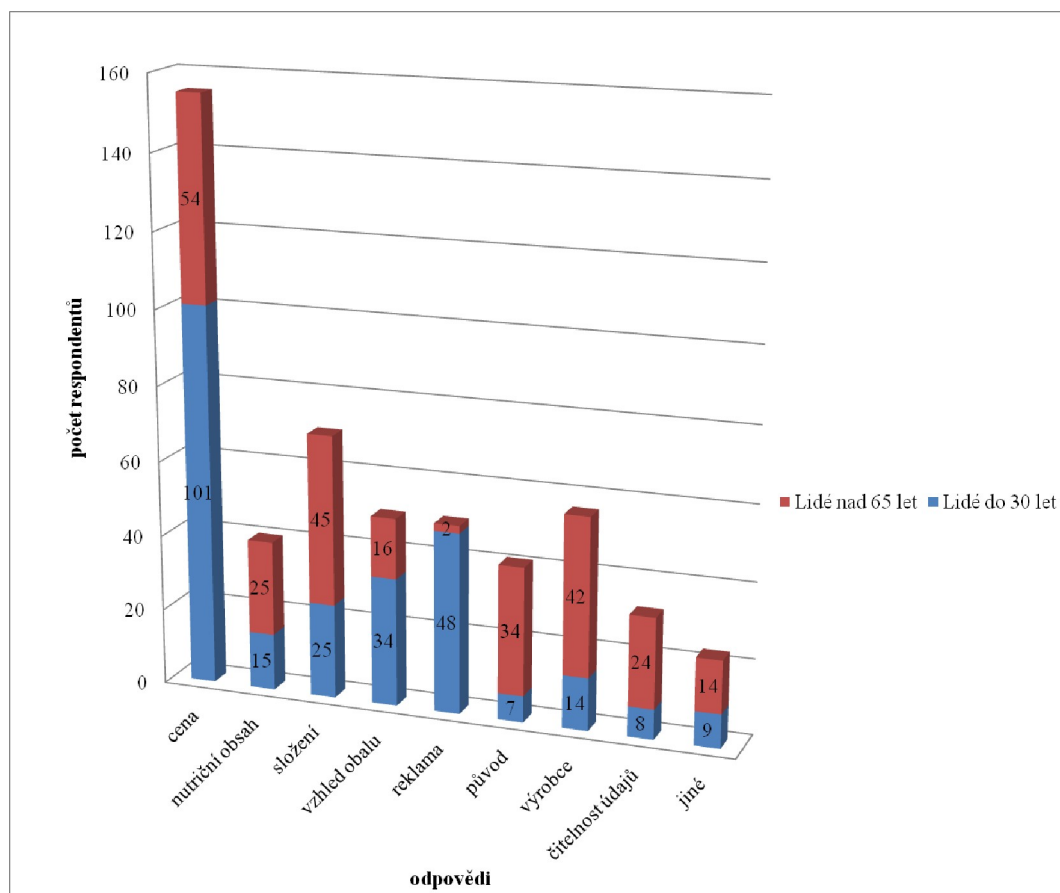
5.3 Analýza výsledků

V kapitole jsou znázorněny výsledky vyplývající z dotazníkového šetření. Výsledky jsou znázorněny ve formě grafů a tabulek.

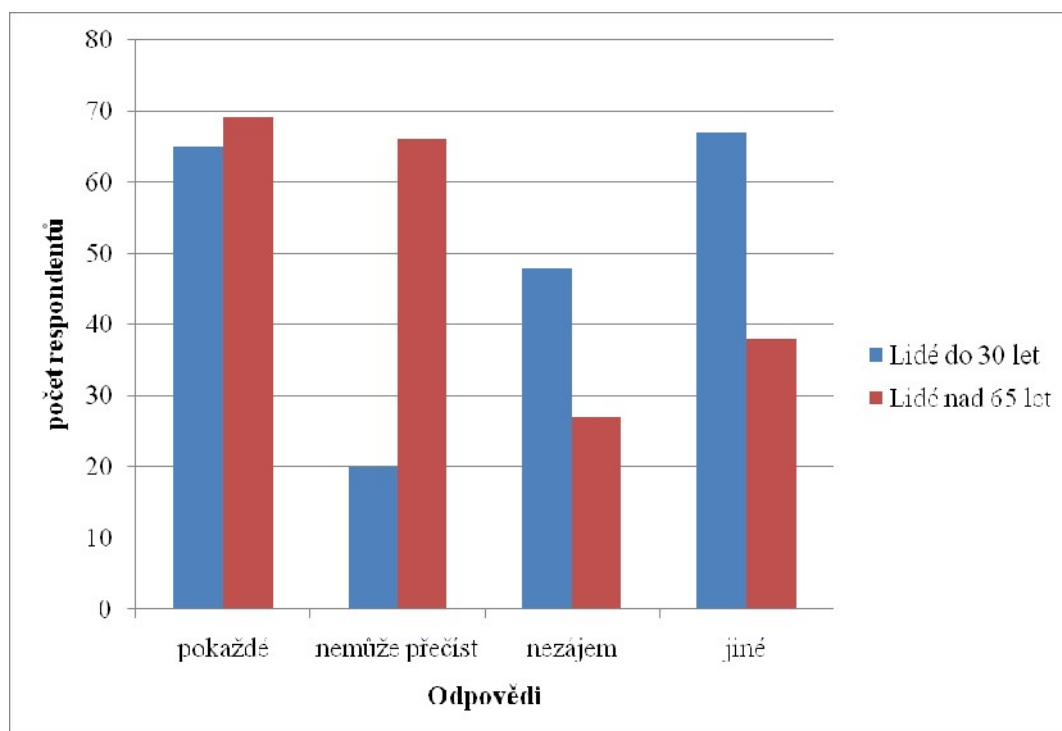
Graf č. 5: Pravidelnost nákupu

Jak je z grafu č. 5 patrné každý den chodí nakupovat 31% respondentů, kdy více touto odpovědí odpovídali senioři, 1x do týdne nakupují více mladí lidé, celkem tedy odpovědělo celkem 35% , 2x do měsíce odpovědělo celkem 8%, 1x do měsíce odpovědělo celkem 8%, jiné odpovědělo 18% respondentů.

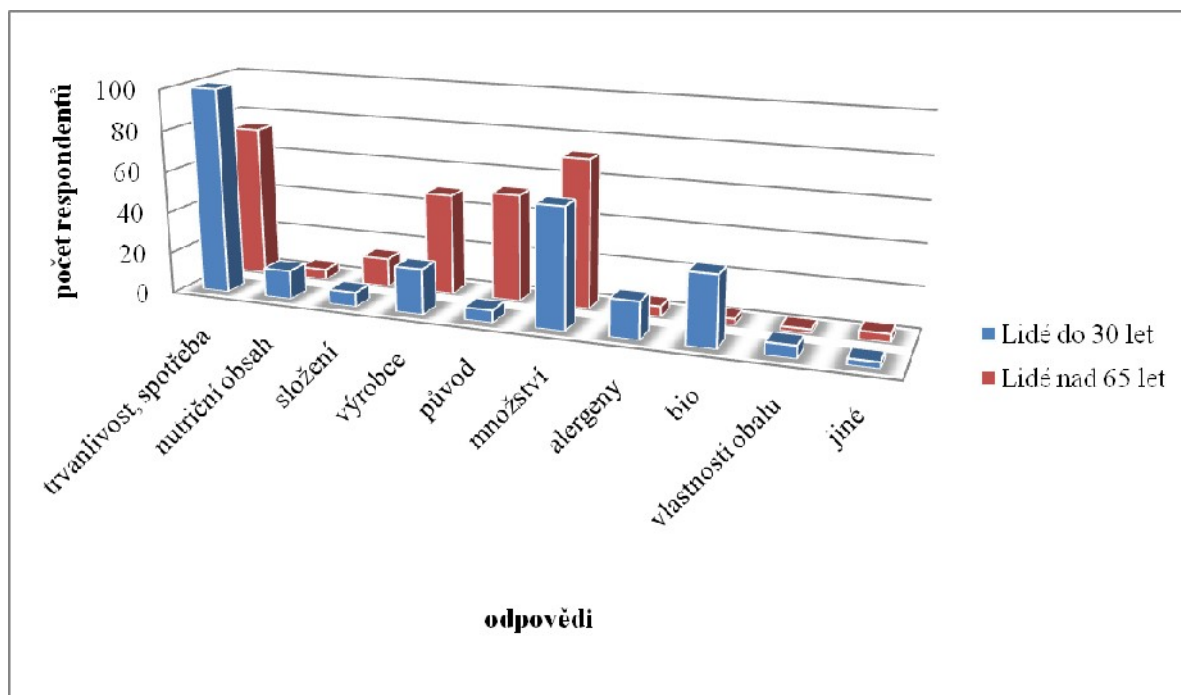
Graf č. 6: Podle kterého faktoru lidé nejčastěji nakupují

Nejvíce lidé vybírají potraviny (viz graf č. 6) podle ceny. Na cenu potravin přihlíží jak lidé do třiceti let tak i lidé nad šedesát pět let. Důvodem, proč lidé volí právě levnější potraviny, může být ekonomická situace obyvatel v České republice. Po ceně dávají mladí lidé přednost reklamě, a jak je výrobek propagován, naopak velmi málo vybírají potraviny podle nutričního obsahu, složení, původu, výrobce či čitelnosti. Senioři po ceně vybírají podle složení nebo výrobce potravin. Velmi malou váhu u nich mají nutriční obsah, vzhled obalu, reklama, původ. Čitelnosti písma na obale potravin dá přednost pouze 12% lidí starších 65 let. Otázkou je zda lidé údaje na potravinách čtou.

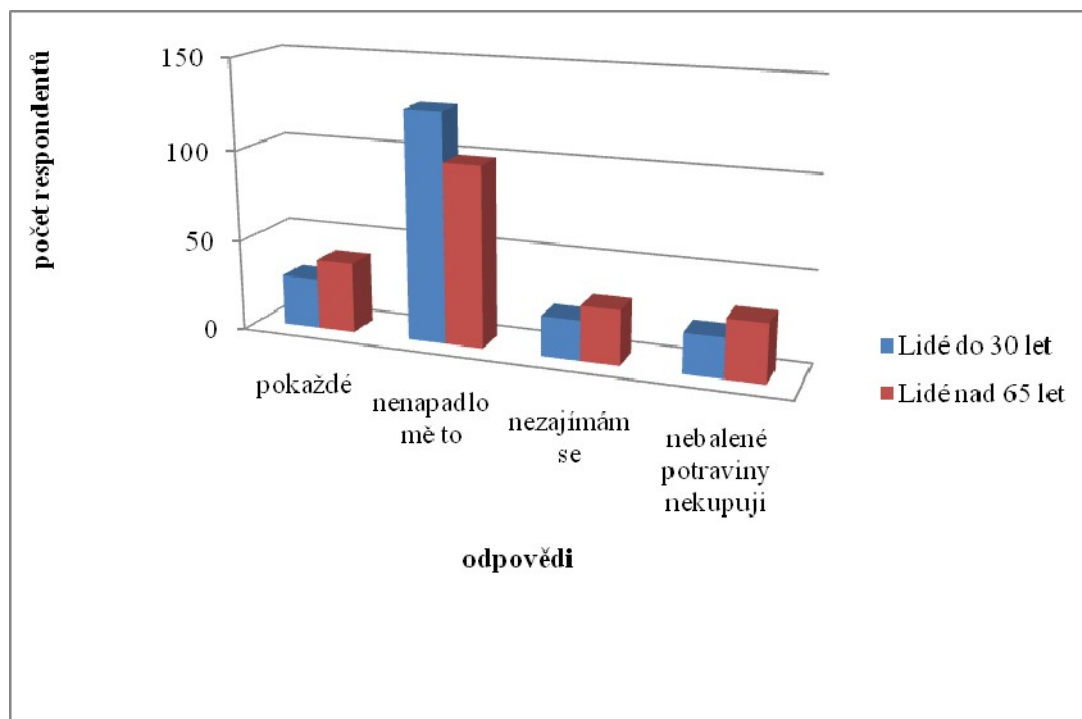
Graf č. 7: Čtete při nákupu obaly na potravinách?

Při každém nákupu čte informace na obale celkem 134 respondentů, z toho 65 respondentů mladších 30 let a 69 respondentů starších 65 let. Údaje na obale nečtou spíše senioři, protože informace nemůžou přečíst. Takto odpovědělo 66 respondentů starších 65 let a 20 respondentů mladších 30 let. Poměrně velký počet dotazovaných (téměř 19%) odpovědělo, že je informace na obale potraviny nezajímají. Takto odpovědělo celkem 75 respondentů z toho 48 lidí mladších 30 let a 27 lidí starších 65 let. Odpověď jiné si vybralo 105 respondentů.

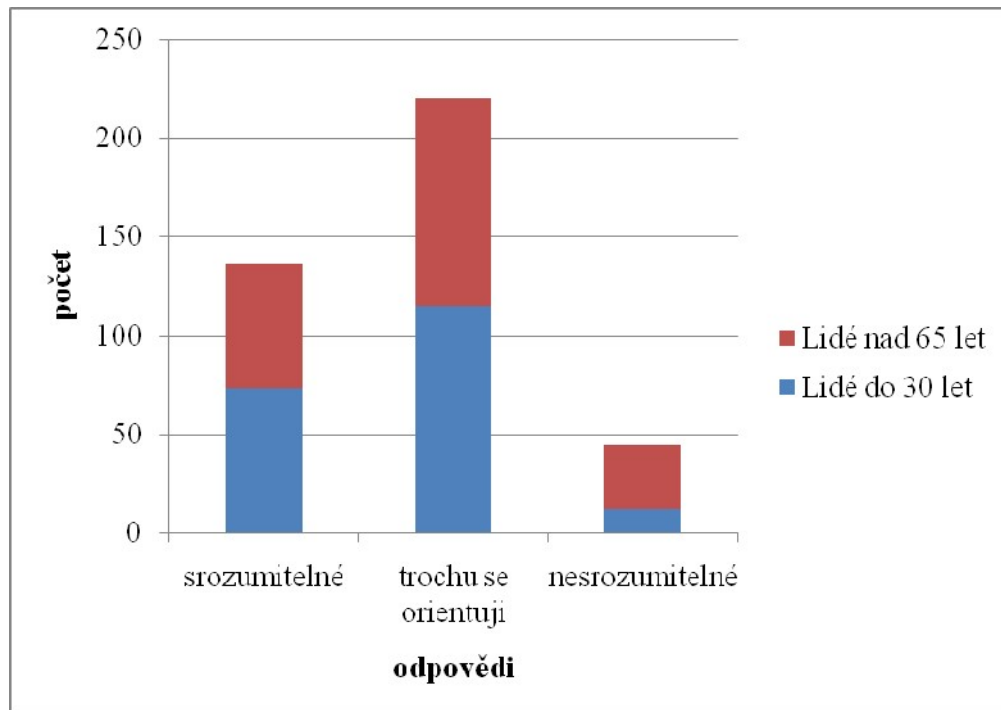
Graf č. 8: Čeho si lidé na obalech potravin všímají nejvíce.

Jak můžeme v grafu č. 8 vidět, nejvíce si lidé na potravinách všímají trvanlivosti, spotřeby, kdy odpovědělo celkem 174 dotazovaných, z toho 100 mladých lidí a 74 seniorů. Dále si lidé všímají, jaké množství potravin se v obalu nachází, celkem odpovědělo 130 dotazovaných z toho 58 mladých lidí a 72 seniorů. Naopak na poslední místa patří nutriční obsah, složení či alergeny nebo vlastnosti obalu. Starší lidé také přihlíží na výrobce, kdy odpovědělo 49 dotazovaných či původ potravin, kdy odpovědělo 52 dotazovaných. Mladí lidé také přihlíží na bio potraviny, kdy odpovědělo 34 dotazovaných, alergeny, kdy odpovědělo 18 respondentů, výrobce, kdy odpovědělo 22 respondentů.

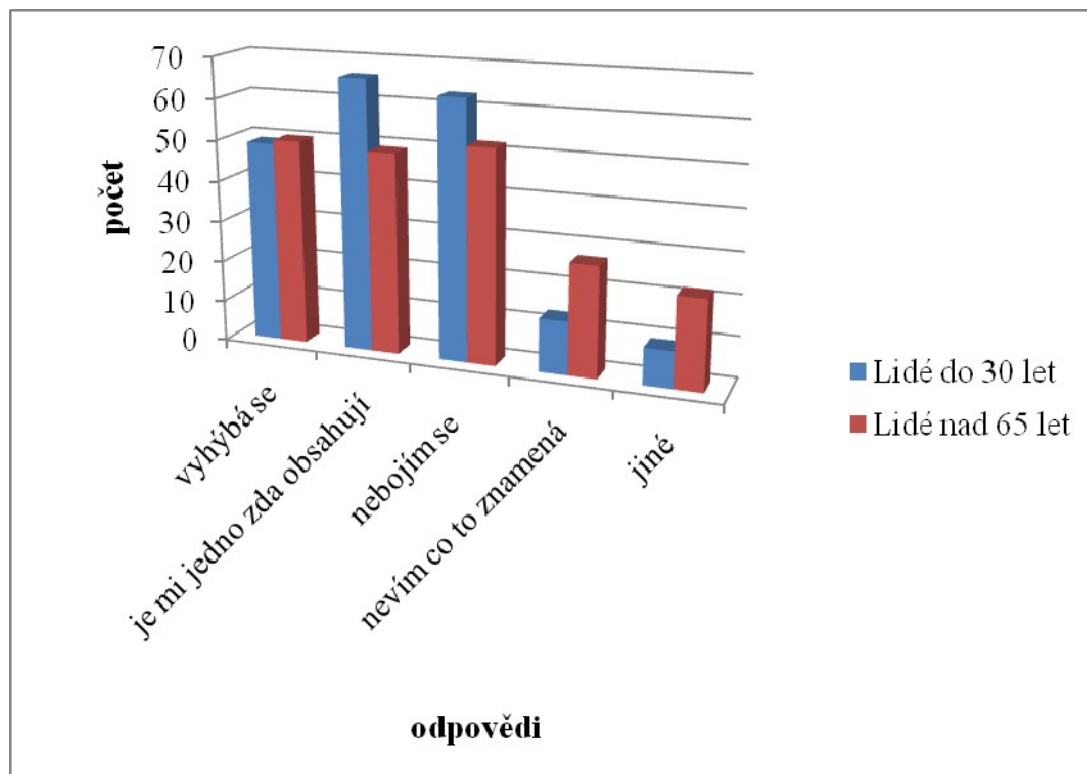
Graf č. 9: Ptáte se při kupování nebalených potravin u pultu na původ či vlastnosti potraviny?

Na otázku zda se lidé ptají při kupování nebalených potravin u pultu na vlastnosti či původ potraviny odpověděla většina dotazovaných, celkem 225 (56%), že je nikdy nenapadlo se zeptat. Z toho odpovědělo 126 mladých lidí a 99 seniorů. O potraviny se nezajímá celkem 67 dotazovaných, což je 17% dotazovaných, z toho odpovědělo 24 mladých lidí a 30 seniorů. Pokaždé se ptá celkem 67 dotazovaných, z toho 28 mladých lidí a 39 seniorů.

Graf č. 10: Srozumitelnost informací na obale

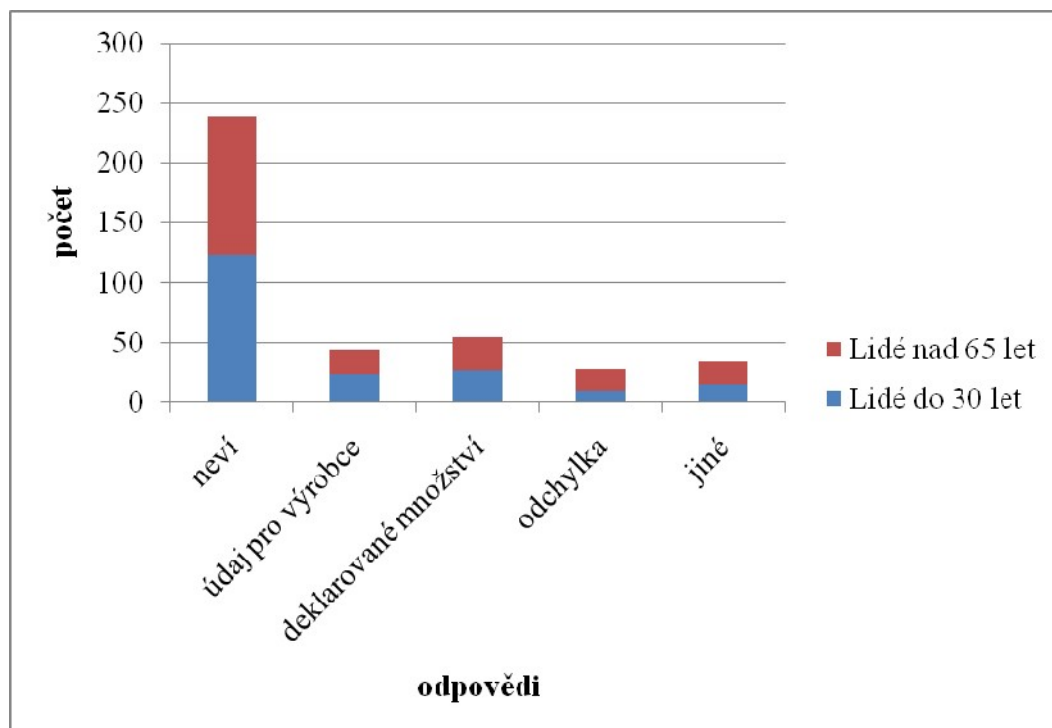
Informace na obale potravin jsou srozumitelné pro celkem 136 respondentů, z toho 73 mladých lidí a 63 seniorů. Jen trochu se v údajích orientuje celkem 220 respondentů, z toho 115 mladých a 105 seniorů. Informace se zdají nesrozumitelné pro celkem 44 respondentů, z toho 12 mladých lidí a 32 seniorů.

Graf č. 11: Kupujete potraviny, které ve složení mají označení Exxx?

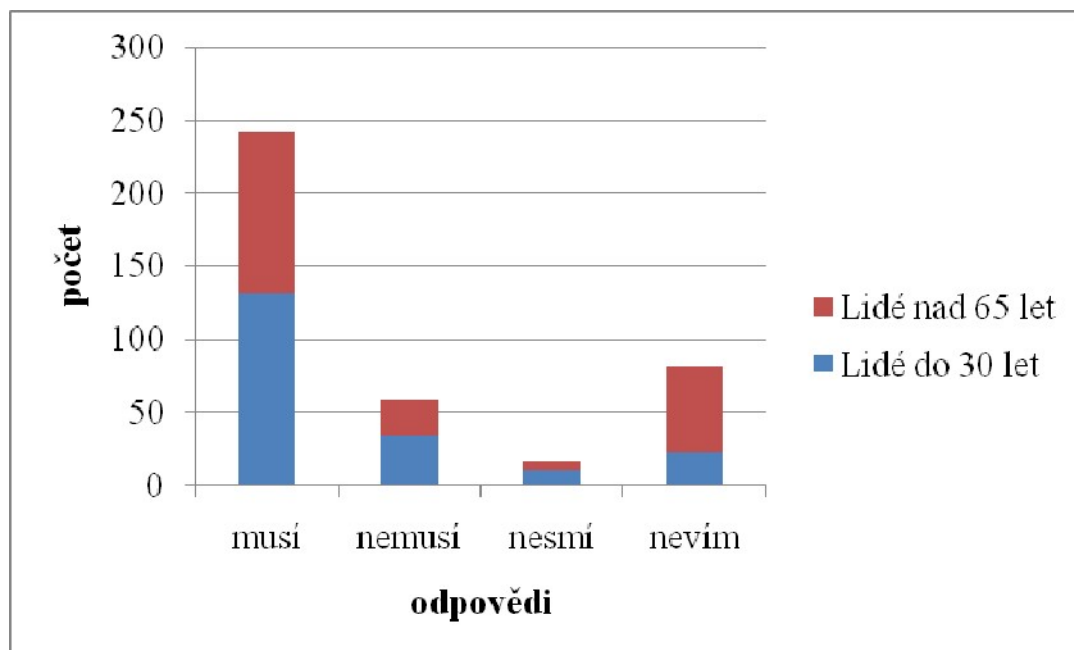
Potraviny obsahující přídatné látky, které se značí číselným kódem Exxx, nevdá celkem 230ti respondentům. Nezájem o přídatné látky má celkem 115 respondentů, z toho 66 mladých lidí a 49 seniorů. Přídatných látek se nebojí a vědí, co znamenají, uvedlo celkem 115 respondentů, z toho 63 mladých lidí a 52 seniorů. Naopak celkem 40 respondentů, z toho 13 mladých lidí a 27 seniorů neví, co takové označení znamená. Celkem 99 respondentů z toho 49 mladých lidí a 50 seniorů uvedlo, že se snaží potravinám s přídatnými látkami vyhnout a pokud možno je nekupují. Nejméně respondentů, celkem 31 lidí, odpovědělo jiné.

Znalosti respondentů ohledně informací na obalech potravin

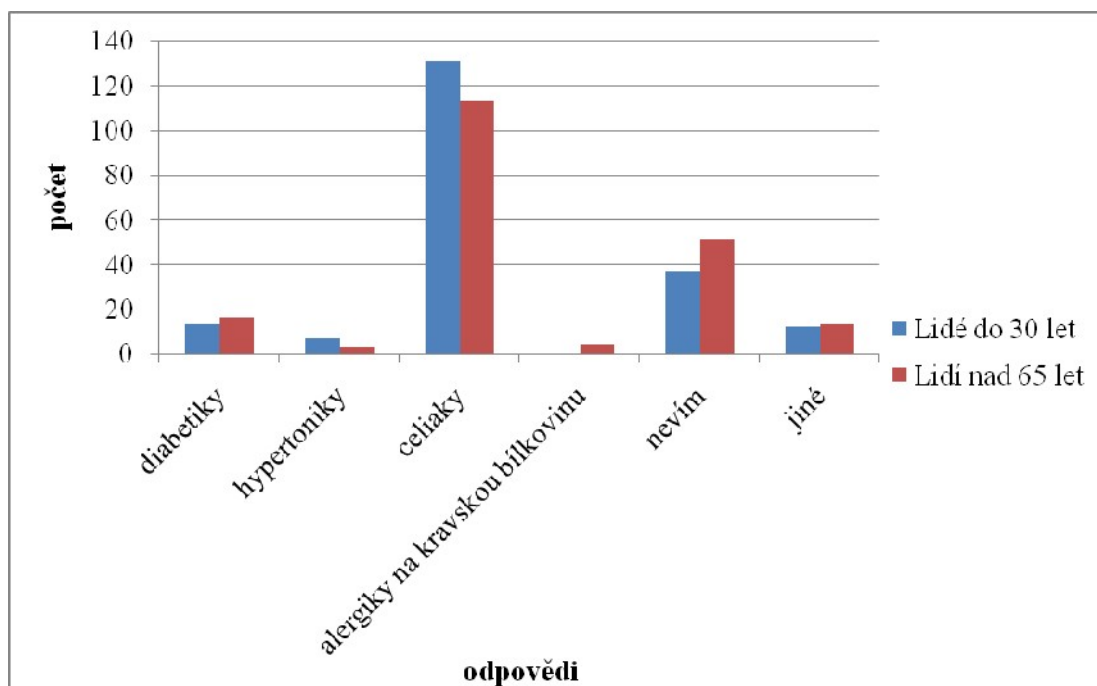
Graf č. 12: Znalost symbolu e

Co přesně symbol e, který udává přesné množství potravin v obalu, znamená, neví celkem 239 respondentů, z toho 124 mladých lidí a 115 seniorů. Jen málo dotazovaných odpovědělo správně, že symbol udává deklarované množství potravin v obale. Správnou odpověď uvedlo celkem 55 respondentů, z toho 27 mladých lidí a 28 seniorů. Špatně odpovědělo celkem 72 respondentů.

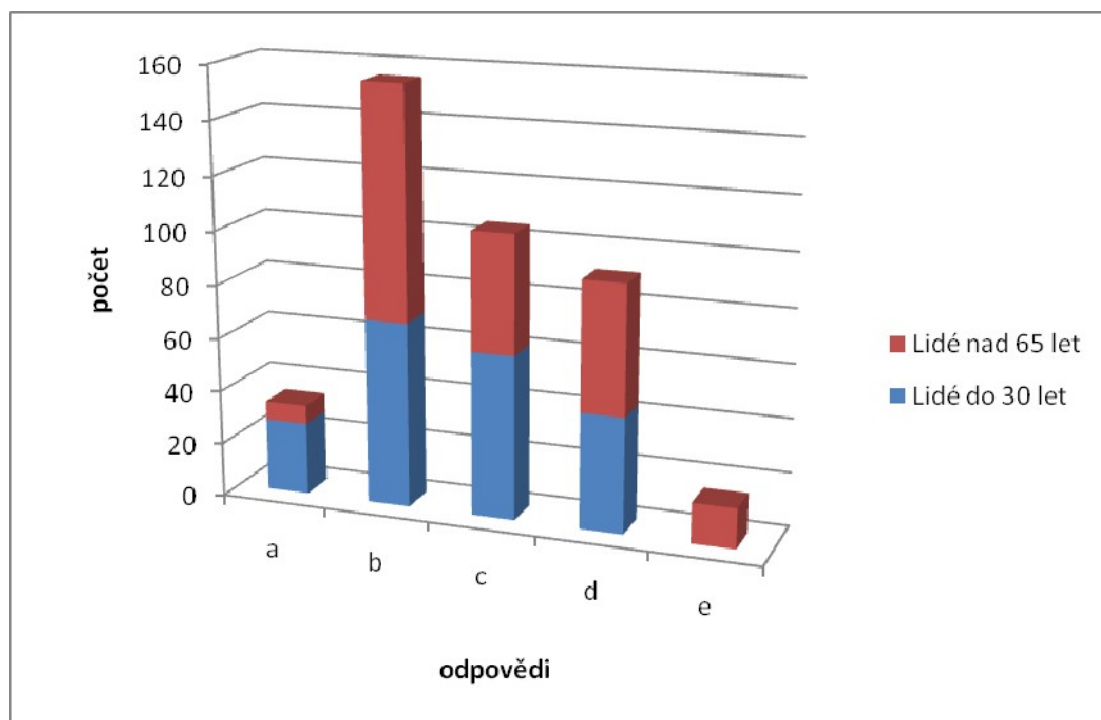
Graf č. 13: Uvedení zdravotního upozornění na obale

Zdravotní upozornění, zejména alergeny, pokud jsou v potravíně obsaženy, musí se na obale údaj uvést. Takto správně odpovědělo celkem 242 respondentů, z toho 132 mladých lidí a 110 seniorů. Celkem 82 respondentů, z toho 32 mladých lidí a 59 seniorů neví, zda zdravotní upozornění má či nemá být uvedeno na obale. Špatnou odpověď uvedlo celkem 76 respondentů.

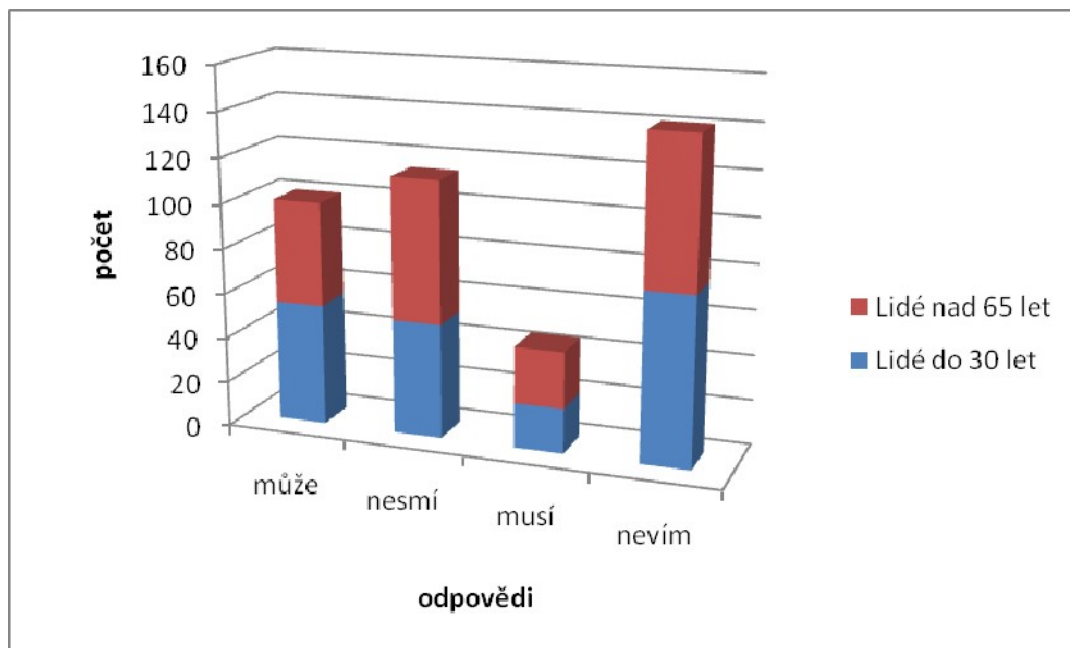
Graf č. 14: Znalost symbolu pro celiaky

Symbol (viz obrázek č. 1) zná většina dotazovaných lidí a ví, co znamená. Správnou odpověď uvedlo celkem 244 respondentů, z toho 131 mladých lidí a 113 seniorů. Co tento symbol znamená a znázorňuje, neví celkem 88 dotazovaných, z toho 37 mladých lidí a 51 seniorů. Špatně odpovědělo celkem 68 dotazovaných respondentů.

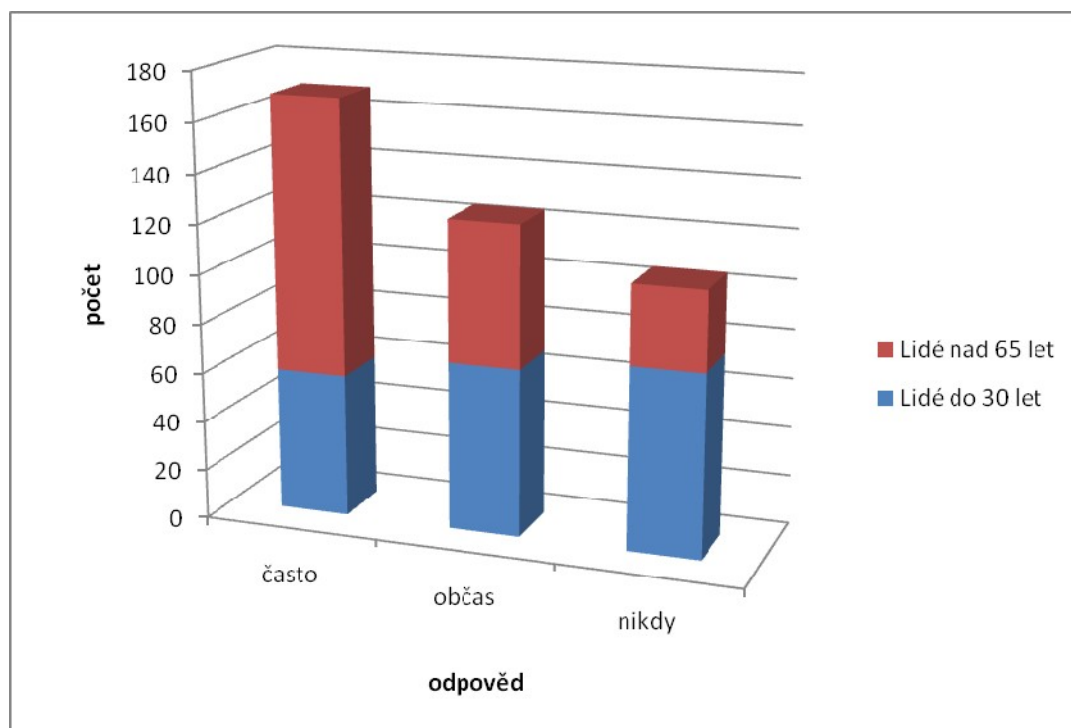
Graf č. 15: Znalost minimální trvanlivosti

Pokud se na obale nachází sousloví „minimální trvanlivost do...“, smí se potravina nadále na odděleném místě s uvedenou informací, že trvanlivost je překročena prodávat. Tato správná odpověď je v grafu č. 15 označena odpovědí b) po překročení data se může nadále potravina prodávat se slevou a uvedenou informací, že bylo překročeno datum minimální trvanlivosti. Správně odpovědělo celkem 155 respondentů, z toho 69 mladých lidí a 86 seniorů. Co minimální trvanlivost znamená, neví celkem 34 respondentů, z toho 27 mladých lidí a 7 seniorů. Ostatní odpovědi byly špatné a odpovědělo na ně celkem 245 respondentů. Odpověď c) po překročení data se potravina nesmí prodávat a musí být stažena z oběhu, uvedlo celkem 105 respondentů, z toho 61 mladých lidí a 44 seniorů. Odpověď d) potravina není zdravotně závadná a může se ještě konzumovat, ale nesmí se prodávat ani se slevou, uvedlo celkem 91 respondentů, z toho 43 mladých lidí a 48 seniorů. Odpověď e) Jiné, uvedlo celkem 15 seniorů.

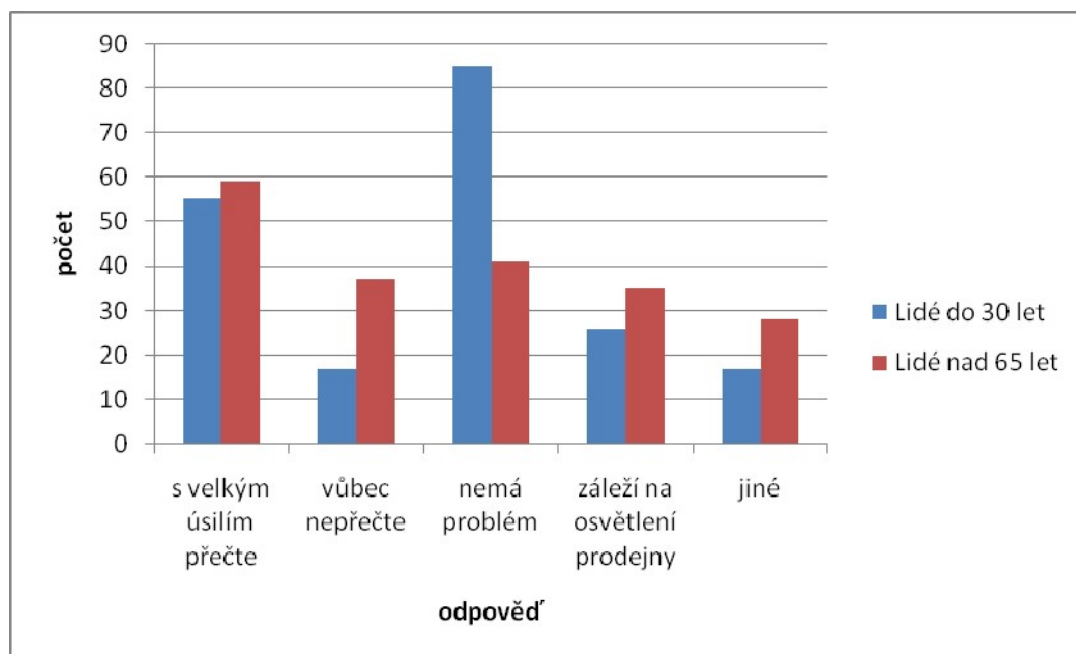
Graf č. 16: Smí se na obalu udávat, že je potravinu určená k léčení?

Na obale potravin se nesmí uvádět, že je potravinu určená k léčení. Takto odpovědělo celkem 114 respondentů, z toho 63 mladých lidí a 51 seniorů. Nejvíce dotazovaných, celkem 141 respondentů, z toho 66 mladých lidí a 75 seniorů, neví, zda se na obale smí uvádět, jestli je potravinu určená k léčení. Špatně odpovědělo celkem 145 dotazovaných. Celkem 100 respondentů z toho 46 mladých a 54 seniorů uvedlo, že se může uvést na obalu, že je potravinu určená k léčení. Někteří dotazovaní odpověděli, že se musí uvést na obale léčebnost potravinu. Za tímto názorem si stojí celkem 45 respondentů z toho 25 mladých lidí a 20 seniorů.

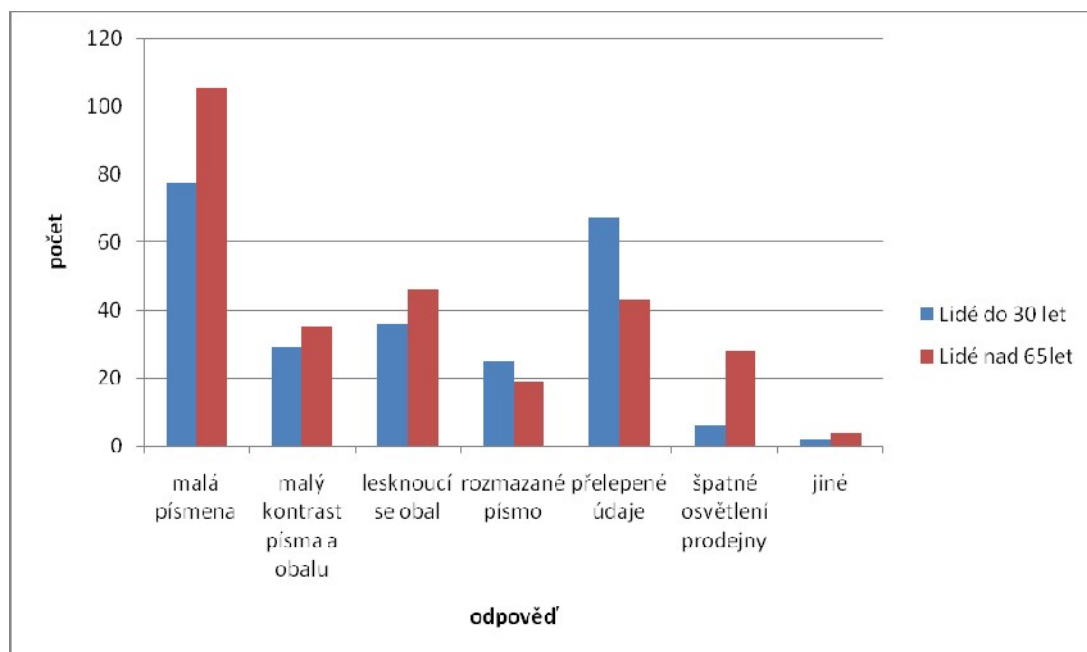
Graf č. 17: Jak často jsou údaje pro respondenty nečitelné

Často nečitelné údaje jsou spíše pro seniory, o něco méně pro mladé lidi. Celkem 169 respondentů, z toho 111 seniorů a 58 mladých lidí hodnotilo údaje jako často nečitelné. Občas informace přečte celkem 125 respondentů, z toho 57 seniorů a 68 mladých. Údaje jsou čitelné spíše pro mladé, kterých odpovědělo 74 dotazovaných oproti 32 seniorům. Celkem tedy nemá problém s čitelností písma 106 dotazovaných.

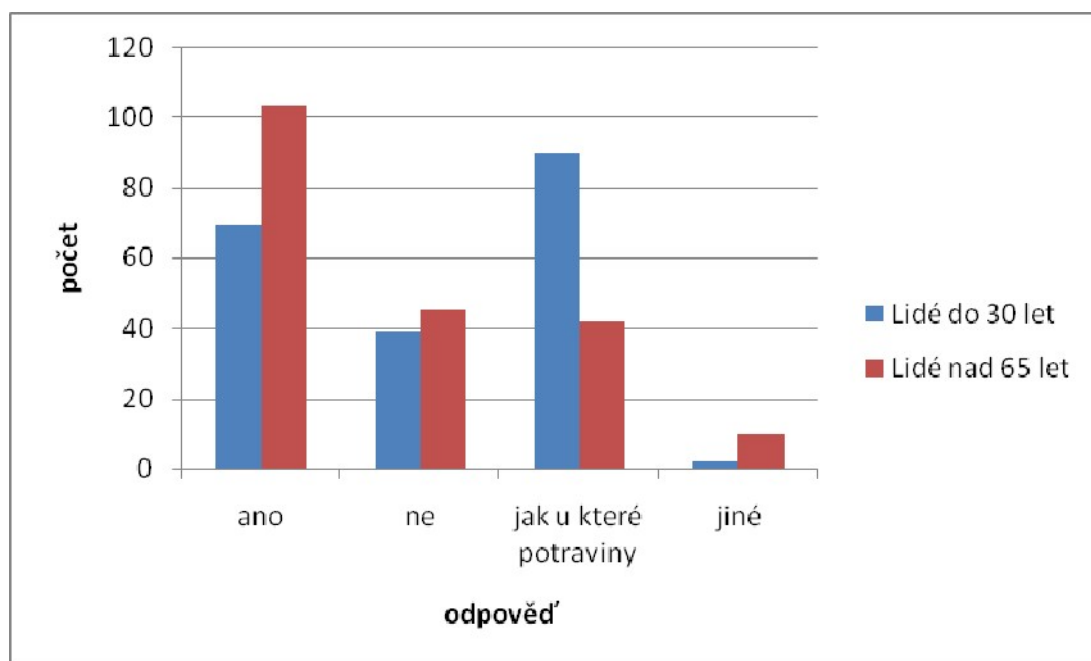
Graf č. 18: Čitelnost písma na obale

V grafu č. 18 můžeme vidět, zda lidé mají problém s čitelností písma. Jak je vidět i na grafu č. 17, s čitelností nemají problém spíše mladí lidé. Takto odpovědělo 85 dotazovaných, seniorů odpovědělo taktéž odpovědí 37, celkem odpověď uvedlo 122 respondentů. S velkým úsilím informace přečte celkem 114 respondentů, z toho 55 mladých lidí a 59 seniorů. Vůbec informace nepřečte celkem 54 respondentů, z toho 17 mladých lidí a 37 seniorů. Celkem 61 respondentů, z toho 26 mladých lidí a 35 seniorů uvedlo, že také záleží na osvětlení prodejny.

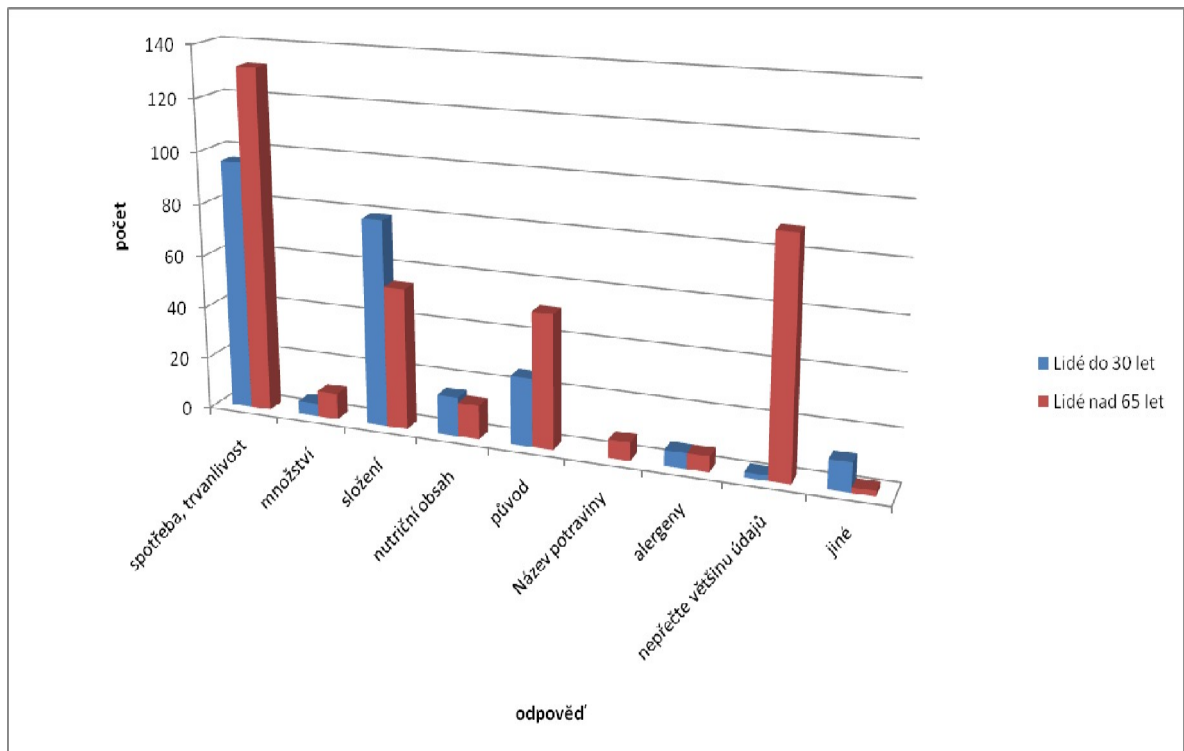
Graf č. 19: Důvody, proč lidé nemohou přečíst data na obale

Důvodů, kvůli kterým nejdou údaje přečíst je mnoho. Nejvíce dotazovaní odpovídali, že hlavním důvodem jsou malá písmena, takto odpovědělo celkem 182 dotazovaných, z toho 105 seniorů a 77 mladých lidí. Celkem 64 respondentů, z toho 35 seniorů a 29 mladých lidí odpovědělo, že kontrast písma a obalu je špatný. Pro 82 respondentů, z toho 36 mladých a 46 seniorů je písmo nečitelné na lesknoucím se obale. Rozmazané písmo dělá potíže při čtení informací celkem 44 respondentům, z toho 25 mladých lidí a 19 seniorů. Přeplepené údaje na obale vadí při čtení celkem 110 respondentům, z toho 67 mladým lidem a 43 seniorům. Špatné osvětlení prodejny hodnotí jako negativní aspekt při čtení údajů celkem 34 respondentů, z toho 28 starších lidí a 6 mladých lidí.

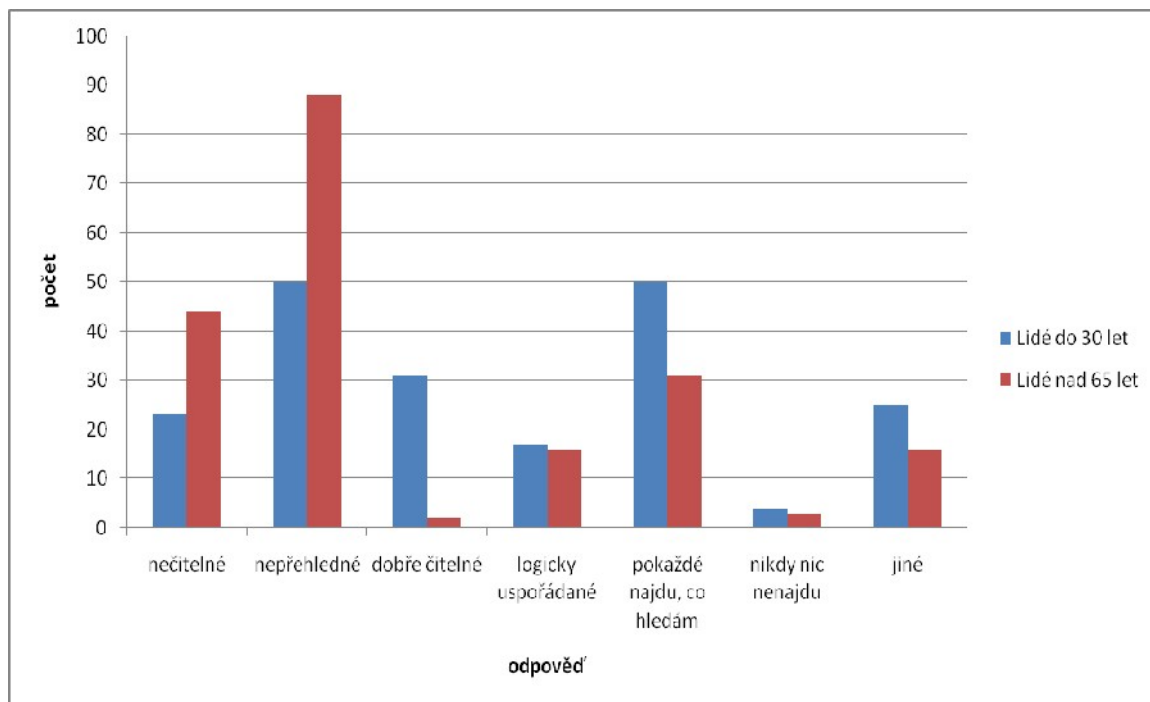
Graf č. 20: Zda je čitelnost písma důležitý faktor při výběru potraviny

Jako jeden z faktorů při výběru potraviny je i čitelnost písma údajů. Tento faktor je důležitý pro celkem 172 respondentů, z toho 103 seniorů a 69 mladých lidí. Naopak celkem 84 respondentů, z toho 39 mladých lidí a 45 seniorů nepovažuje čitelnost písma jako stěžejní faktor při výběru potravin. Někteří dotazovaní (celkem 132, z toho 90 mladých lidí a 42 seniorů) odpověděli, že je čitelnost písma pro ně důležitá jen u některých potravin.

Graf č. 21: Nejčastější údaje, které lidé nemohou přečíst

Nejčastěji lidé nemohou přečíst spotřebu, trvanlivost. Celkem tedy 228 respondentů, z toho 96 mladých lidí a 132 seniorů. Většinu údajů nepřečte celkem 91 respondentů, z toho 89 seniorů a 2 mladí lidé. Množství často nemůže přečíst celkem 15 dotazovaných, z toho 10 seniorů a 5 mladých lidí. Složení nepřečte celkem 133 respondentů, z toho 79 mladých lidí a 54 seniorů. Nutriční obsah nepřečte celkem 28 dotazovaných, z toho 15 mladých lidí a 13 seniorů. Původ často nepřečte celkem 77 respondentů, z toho 26 mladých lidí a 51 seniorů. Název potraviny a alergeny, uvedlo celkem 19 respondentů, že často údaje nepřečtou.

Graf č. 22: Celkové posouzení informací na obale

Nejvíce respondentů (celkem 138, z toho 88 seniorů a 50 mladých lidí) hodnotí údaje na obalech potravin jako nepřehledné. Celkem 81 dotazovaných, z toho 31 seniorů a 50 mladých vždy na obalech najdou to, co právě hledají. Nečitelné údaje se zdají celkem 67 respondentům, z toho 23 mladým lidem a 44 seniorům. Doře čitelné informace hodnotí celkem 33 respondentů, z toho 31 mladých lidí a 2 seniory. Logicky uspořádané informace se zdají celkem 33 respondentům, z toho 17 mladým lidem a 16 seniorům. Pouhých 7 respondentů, z toho 4 mladé lidi a 3 seniory většinou údaje, které hledají, nenajdou.

5.4 Diskuse

Díky mé bakalářské práci jsem zjistila nejen znalost spotřebitelů v oblasti údajů na obalech potravin, ale také jejich postoj k čitelnosti písma, srozumitelnosti údajů a podle kterých kritérií potraviny vybírají. Dále jsem zjistila rozdílné názory a postoje při výběru potravin.

Na prvním místě při výběru potravin jak u mladých lidí, tak i u seniorů je pravděpodobně cena výrobku a na dalších místech je až zřejmě kvalitativní složení potravin. Výsledky naznačují, že spousta mladých lidí je ovlivněna mediální masáží a dají spíše na reklamu, než na nutriční obsah, nebo složení uvedené na potravině. O kvalitu potravin se zajímají spíše senioři, kteří nejsou mediální propagací tolik ovlivněni.

Výsledky mé práce naznačují, že většina dotazovaných čte obal potravin při koupi pokaždé, však téměř 20% respondentů odpovědělo, že se o informace na potravinových obalech nezajímají. Tímto se zřejmě nezajímají ani o to co vlastně jedí, nebo informacím prostě nerozumí?

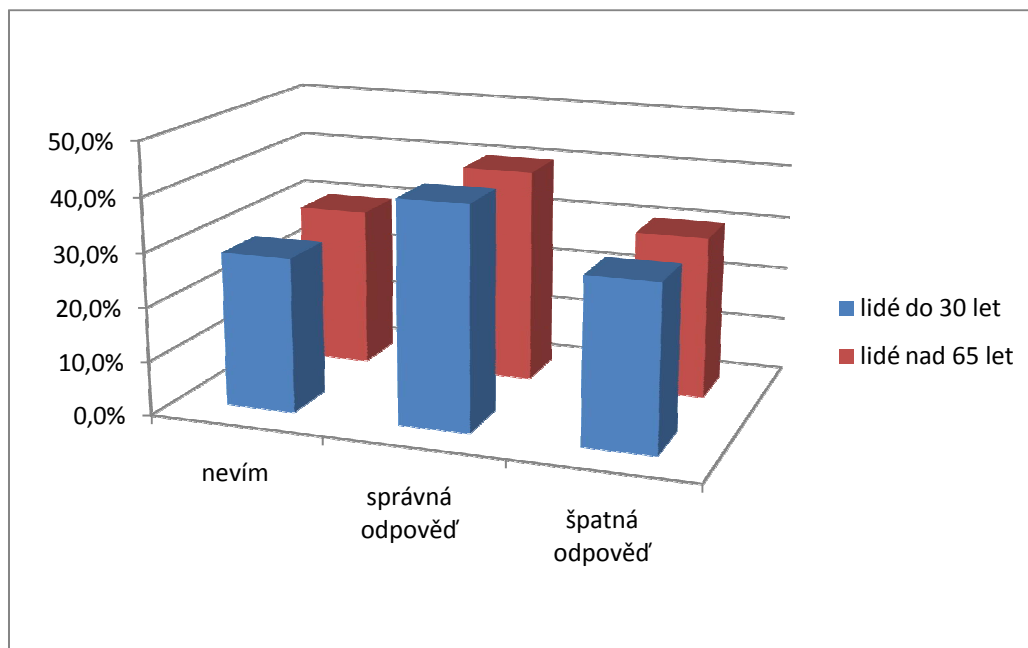
Jak jsem již zmínila, lidé si vybírají potraviny spíše podle ceny. Když si potravinu vyberou, přihlížejí zřejmě na trvanlivost a spotřebu či na množství potravin v obale. Seniors také zajímá i výrobce a původ potravin, to je zřejmě zapříčiněné vlastní zkušeností s kvalitou potravin. Mladí lidé, jak jsem se již zmínila, jsou asi lehce ovlivnitelní mediální masáží, a proto se mohou zajímat o bio výrobky a bio potraviny více. Na tyto produkty je totiž v poslední době čím dál tím více reklamy, začíná se otevírat více „country live“ obchodů, konají se farmářské trhy a píše se mnoho vědeckých článků na téma zdravý životní styl s biopotravinami a bioprodukty. Zajímavé je že se zajímají o bio, ale nezajímají se o výživnou kvalitu výrobku.

Na otázku zda spotřebitelé rozumí údajům nacházejících se na obalech, odpověděla většina jak mladých tak starších respondentů, že se v informacích jen trochu orientují. Jen malá část respondentů odpověděla, že jsou pro ně informace nesrozumitelné.

Hypotéza č. 1: Celková znalost informací na potravinách je u spotřebitelů na nízké úrovni.

Tuto hypotézu jsem stanovila na základě svých domněnek, že lidé málo čtou informace na obalech a tudíž se nezajímají, co právě tyto informace znamenají. I celková informovanost spotřebitelů, dle mého názoru, je nedostatečná a málo propagovaná.

Tato hypotéza se mi nepotvrdila. Na znalostní otázky (viz grafy 12 až 16) odpovědělo správně zhruba 40% respondentů, jak je vidět v grafu č. 22. Velký podíl dotazovaných však odpovědělo na znalostní otázky špatně, nebo odpověď nevěděli. To naznačuje, že znalost informací v mé zkoumané skupině je zřejmě na nízké úrovni. Domnívám se je to právě díky nedostatečné informovanosti spotřebitelů.

Graf č. 23: Znalost informací na obale

Hypotéza č. 2: Písmo na obalech je pro seniory nečitelné nebo s obtížemi čitelné

Hypotézu jsem stanovila na základě vlastní zkušenosti nečitelnosti potravinových obalů. Mnoho potravin má malé rozměry a informace na nich mají malé písmo nebo je jich příliš na určitém místě, nebo také výrobce zvolí špatný kontrast podkladu a

písma či příliš lesklý obal. Tím se údaje stávají nečitelné a nepřehledné. Mladí lidé by neměli trpět tolik vadami zraku tak jako senioři, proto jsou pro ně údaje čitelné. Nejvíce starším lidem dělají problém velmi malá písmena. V žádné normě však minimální velikost písma není řešena. Dle mého názoru by měla být stanovena minimální velikost písma jak u složení, tak u nutričních hodnot potravin a výrobci by měli obaly přizpůsobit. Jde především o spotřebitele, který se díky údajům na potravině rozhodne, zda si výrobek koupí či nekoupí.

Jak je vidět v grafech č. 17 a 18 starší lidé hodnotí informace na obalech potravin spíše jako nečitelné. Hypotéza se tedy tímto potvrdila.

Hypotéza č. 3: Čitelnost písma je důležitý faktor při výběru potravin.

Stanovení hypotézy jsem provedla opět na vlastní zkušenosti. Pokud spotřebitel cokoli kupuje, měl by si informace na obale přečíst a ty informace by měly být dobře čitelné. Podle toho by si pak měl vybrat, který výrobek vlastně chce či potřebuje. Podle mne je čitelnost písma jeden z hlavních faktorů při výběru potravin.

Tato hypotéza se mi však nepotvrdila. V grafu č. 20 můžeme vidět, že čitelnost písma je důležitá pravděpodobně pro starší lidi. Pravděpodobně je to také tím, že písmo je pro seniory často špatně čitelné.

ZÁVĚR

Cílem mé studie bylo zjistit úroveň znalostí lidí ohledně informací na obalech. Dále také artikl výběru potravin a důležitost čitelnosti písma na obale potravin.

Protože potraviny nejsou značeny stejným způsobem a jejich požadavky na značení se řídí podle několika norem, můžeme se v praxi při nákupu potravin setkat hned s několika potížemi. Teoretickou část práce jsem věnovala popisu a vysvětlení značení potravin dle platných norem. Údaje jsem rozdělila podle důležitosti a povinnosti výrobců. Popsány jsou nejen potraviny jako takové, ale i potraviny pro zvláštní výživu a doplňky stravy.

V praktické části se zabývám jak znalostmi informací na obale, tak čitelností písma a co hraje velkou roli pro spotřebitele při výběru potraviny a popisují výsledky, které mi z mé studie vyplynuly. Dotazovaní lidé jsou ve věku do třiceti let a nad šedesát pět let. Tyto dvě rozdílné generace se liší jak svými postoji, tak i životním stylem.

Stěžejní je, aby spotřebitelé měli dobré znalosti ohledně informací na obale, mohli si potravinu dle svého uvážení vybrat a tím rozhodnout o svém stravování a z části i zdravotním stavu.

SOUHRN

Bakalářská práce pojednává o problematice značení a čitelnosti potravinových obalů. Teoretická část nabízí všeobecnou orientaci ve značení potravin, značení jsem rozdělila na povinné, nepovinné a přípustné. Dále jsem uvedla jak značení běžných potravin, tak i značení potravin pro zvláštní výživu a doplňků stravy. Cílem práce bylo zjistit, zda lidé rozumí informacím a přečtou je. Výzkum byl proveden formou ankety a dotazovaní byli ve věku do třiceti let a nad šedesát pět let. Výsledky ankety jsem prezentovala formou grafů. Čitelnost písma a znalost informací na obale by měly být stěžejní pro konečný výběr potravin.

SUMMARY

Bachelor thesis deals with the issue of food labeling and packaging legibility. The theoretical part provides a general orientation in food labeling, marking, I divided into compulsory, voluntary and admissible. I also noted how common food labeling and the labeling of foods for particular nutritional uses and food supplements. The aim was to determine whether people understood the information and read it. The research was conducted through surveys and respondents were aged thirty and over sixty-five years. I presented poll results in graphs. Readability fonts and knowledge of information on the packaging should be critical for definitive collection food.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BUREŠOVÁ P., NOVÁKOVÁ J. Celiakie, bezlepková dieta. 2011. [cit. 20.7.2011] dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1000147&docType=ART&nid=11325&chnum=1>
- [2] BUREŠOVÁ P. Datum minimální trvanlivosti, datum použitelnosti a záruční lhůta nejsou totéž. 2006. [cit. 20.7.2011] dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid=11342>
- [3] MICHALOVÁ I. Značky a informace na potravinách. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006. ISBN 80-239-6652-9
- [4] MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. Povinné označování potravin. 2004 [cit. 15.6.2011] dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/oznacovani-zbozi/povinne-oznacovani-potravin/1001141/17491/>
- [5] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1924/2006, o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin.
- [6] Nařízení Evropského parlamentu a Rady KOM(2008) o poskytování informací o potravinách spotřebitelům
- [7] Směrnice 95/2/EC Evropského parlamentu a Rady o potravinářských přídatných látkách jiných než barviva a náhradní sladidla.
- [8] STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Přídatné látky (aditiva) v potravinách. 2004. [cit. 28.3.2011] dostupné z: http://www.chpr.szu.cz/vedvybor/dokumenty/studie/adit_2003_1_deklas.pdf

[9] Vyhláška č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití. Sbírka zákonů. 2004. částka 17

[10] Vyhláška č. 293/1997 Sb., o způsobu výpočtu a uvádění výživové (nutriční) hodnoty potravin a o značení údaje o možném nepříznivém ovlivnění zdraví. Sbírka zákonů. částka 98

[11] Vyhláška č.304/2004 Sb., kterou se stanoví druhy a podmínky použití přídatných a pomocných látek při výrobě potravin. Sbírka zákonů. 2004. částka 100

[12] Vyhláška č. 450/2004 Sb., o označování výživové hodnoty potravin. Sbírka zákonů. 2004. částka 150

[13] Vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků. Sbírka zákonů. 2005. částka 37

[14] Vyhláška č. 225/2008 Sb., kterou se stanoví požadavky na doplňky stravy a na obohacování potravin. Sbírka zákonů. 2008. částka 71

[15] Zákon č.110/1997 sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Sbírka zákonů. 1997. částka 38

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1: Doporučené denní dávky vitamínů a minerálních látek	
Graf č. 1: Rozložení zaměstnání seniorské skupiny respondentů	30
Graf č. 2: Vzdělání seniorské skupiny	30
Graf č. 3: Rozložení zaměstnání skupiny mladých respondentů	31
Graf č. 4: Vzdělání mladých respondentů	31
Graf č. 5: Pravidelnost nákupu	32
Graf č. 6: Podle kterého faktoru lidé nejčastěji nakupují	33
Graf č. 7: Čtete při nákupu obaly na potravinách?	34
Graf č. 8: Čeho si lidé na obalech potravin všimají nejvíce	35
Graf č. 9: Ptáte se při kupování nebalených potravin u pultu na původ či vlastnosti potraviny?	36
Graf č. 10: Srozumitelnost informací na obale	37
Graf č. 11: Kupujete potraviny, které ve složení mají označení Exxx?	38
Graf č. 12: Znalost symbolu e	39
Graf č. 13: Uvedení zdravotního upozornění na obale	40
Graf č. 14: Znalost symbolu pro celiaky	41
Graf č. 15: Znalost minimální trvanlivosti	42
Graf č. 16: Smí se na obalu udávat, že je potravina určená k léčení?	43
Graf č. 17: Jak často jsou údaje pro respondenty nečitelné	44
Graf č. 18: Čitelnost písma na obale	45
Graf č. 19: Důvody, proč lidé nemohou přečíst data na obale	46
Graf č. 20: Zda je čitelnost písma důležitý faktor při výběru potraviny	47
Graf č. 21: Nejčastější údaje, které lidé nemohou přečíst	48

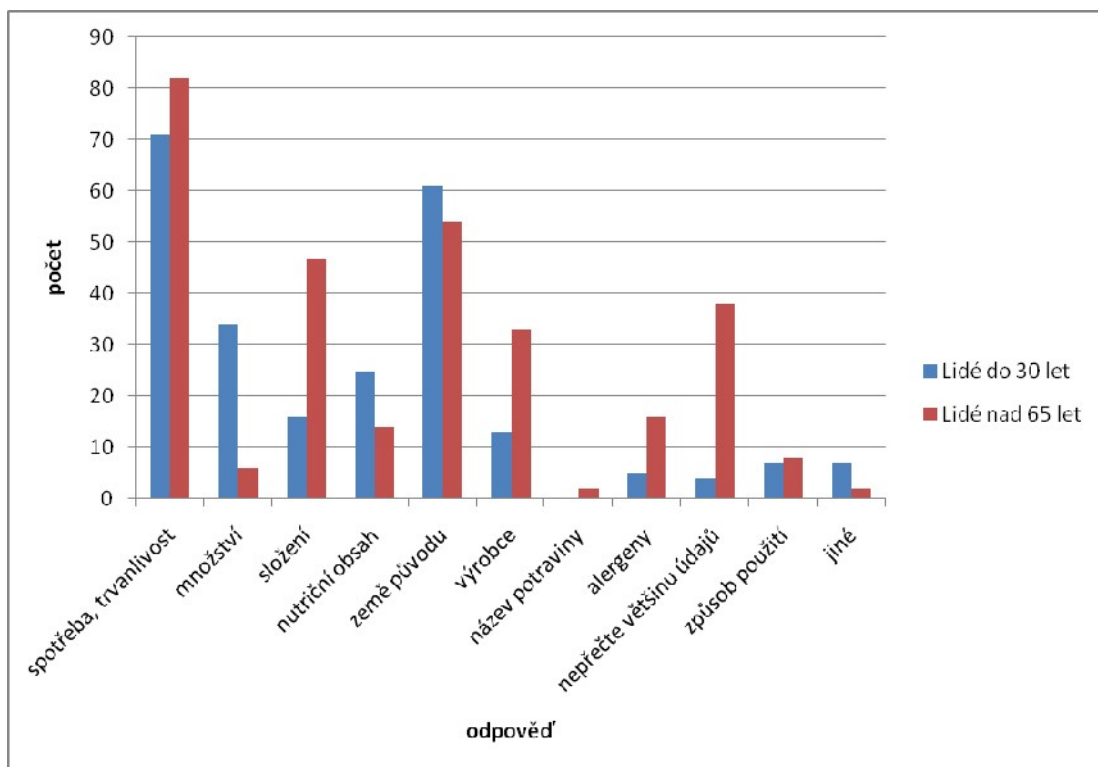
Graf č. 22: Celkové posouzení informací na obale	49
Graf č. 23: Znalost informací na obale	51
Graf č. 24: Jaký údaj se respondentům špatně hledá	61

TABULKY A GRAFY

Tabulka č.1: Doporučené denní dávky vitamínů a minerálních látek

Vitamin nebo minerální látka	Doporučená denní dávka
Vitamin A	800 µg
Thiamin (vitamin B1)	1,1 mg
Riboflavin (vitamin B2)	1,4 mg
Vitamin B6	1,4 mg
Vitamin B12	2,5 µg
Kyselina pantothenová	6 mg
Vitamin C	80 mg
Vitamin D	5 µg
Vitamin E	12 mg
Vitamin K	75 µg
Biotin	50 µg
Kyselina listová	200 µg
Niacin	16 mg
Draslík	2000 mg
Fosfor	700 mg
Fluoridy	3,5 mg
Hořčík	375 mg
Chloridy	800 mg
Chrom	40 µg
Jód	150 µg
Mangan	2 mg
Měď	1 mg
Molybden	50 µg
Selen	55 µg
Vápník	800 mg
Zinek	10 mg
Železo	14 mg

Graf č. 23: Jaký údaj se respondentům špatně hledá

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Tiskopis ankety

PŘÍLOHY

Příloha č: 1

Anketa

Značení potravinových obalů

Zpracovala: Lenka Průšková

Kontakt: leenduliinka@seznam.cz

Vážení dotazovaní,

jsem studentka 3. Ročníku 3. Lékařské fakulty UK, obor Veřejné zdravotnictví. Jako téma mé bakalářské práce jsem si vybrala: Značení potravin se zaměřením na čitelnost písma. Proto si dovoluji požádat Vás o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí mé práce.

Nejprve si pozorně přečtete dotazník a zvažte své odpovědi. Poté odpovědi vyznačte podle návodu.

U otázek prosím zaškrtněte pouze jednu odpověď. Jen u otázek označených takto: , zaškrtněte jednu či více odpovědí, které jsou Vám nejbližší. Pokud je u otázky možnost jiné, napište svou vlastní variantu

Věk:

Pohlaví: muž žena
(Nehodící se, prosím škrtněte)

Nejvyšší dosažené vzdělání:

Zaměstnání: student, zaměstnanec, zaměstnavatel, důchodce, OSVČ
(Nehodící se, prosím škrtněte)

1) Chodíte pravidelně nakupovat?

- a) Každý den
- b) 1x do týdne
- c) 2x do měsíce
- d) 1x do měsíce
- e) jiné

2) Jaký faktor při nákupu u Vás hraje velkou roli?

- a) Cena
- b) Nutriční obsah potraviny
- c) Složení potraviny
- d) Vzhled obalu
- e) Reklama

- f) Původ potraviny
- g) Výrobce
- h) Čitelnost údajů na potravině
- i) Jiné

3) Čtete při nákupu obaly na potravinách?

- a) Pokaždé
- b) Písmo na obalech nemůžu přečíst, proto je nečtu
- c) Data na obalech nečtu, nezajímají mě
- d) Jiné

4) Čeho si na obalech potravin všímáte nejvíce? ☺

- a) Data minimální trvanlivosti či data použitelnosti
- b) Nutričního obsahu
- c) Přesného složení
- d) Výrobce
- e) Původ
- f) Gramáž, objem
- g) Možné alergenů
- h) Zda je potravin bio
- i) Vlastnosti obalu
- j) Jiné

5) Ptáte se při kupování nebalených potravin u pultu na původ či vlastnosti potraviny? (myslím tím sýry, uzeniny, ryby ...)

- a) Pokaždé, mám potravinové omezení ze zdravotních důvodů
- b) Nikdy mě to nenapadlo
- c) Nezajímám se
- d) Nebalené potraviny nekupuji

6) Jsou pro Vás informace na obalech srozumitelné?

- a) Srozumitelné
- b) Trochu se orientuji
- c) Nesrozumitelné

7) Kupujete potraviny, které ve složení mají označení Exxx?

- a) Potravinám se snažím vyhnout
- b) je mi jedno zda potraviny „ÉČKA“ obsahují
- c) Vím, co toto značení znamená a nebojím se potravin s „ÉČKY“
- d) Vůbec nevím co označení „ÉČKA“ znamená
- e) Jiné

8) Víte co znamená symbol e před uvedeným množstvím potraviny?

- a) Nevím
- b) Je to údaj pro výrobce
- c) Deklarované množství potraviny, které podléhá kontrole
- d) Minimální odchylka množství, která nepodléhá kontrole
- e) Jiné

9) Musí být na obalu uvedeno zdravotní upozornění? (například, že potravina není vhodná pro lidi s nesnášenlivostí laktózy, nebo že se ve výrobku mohou vyskytovat ořechy)

- a) Musí
- b) Nemusí
- c) Nesmí
- d) Nevím

10) Pokud se na potravině objeví symbol , pro koho je potravina určena?

- a) Diabetiky
- b) Hypertoniky
- c) Celiaky
- d) Alergiky na kravskou bílkovinu
- e) Nevím
- f) jiné

11) Co to znamená, pokud je na obalu napsáno „ minimální trvanlivost do ...“

- a) Nevím
- b) Po překročení data se může nadále potravina prodávat s uvedenou informací, že bylo překročeno datum minimální trvanlivosti a odděleně od ostatních potravin
- c) Po překročení data se potravina nesmí prodávat a musí být stažena z oběhu
- d) Potravina není zdravotně závadná a může se ještě konzumovat, ale nesmí se prodávat ani se slevou
- e) Jiné

12) Smí se na obalu udávat, že je potravina určena k léčení?

- a) Může
- b) Nemůže
- c) Musí
- d) Nevím

13) Setkáváte se často s tím, že údaje na obalu nepřčtete?

- a) Často
- b) Občas

- c) Nikdy

14) Je písmo na obalech pro Vás dostatečně čitelné?

- a) S velkým úsilím písmo přečtu
- b) Ani po nasazení brýlí ho nemohu přečíst
- c) Nemám s tím problém
- d) Záleží na osvětlení prodejny
- e) jiné

15) Z jakého důvodu nemůžete přečíst data na obalu? ☹

- a) Malá písmena
- b) Špatný kontrast písmen a podkladu
- c) Lesknoucí se obal
- d) Písmo je rozmazané
- e) Údaje jsou přelepené jiným štítkem
- f) Špatné osvětlení prodejny
- g) Jiné

16) Považujete čitelnost písma za důležitý faktor při výběru potraviny?

- a) ano
- b) ne
- c) Jak u které potraviny
- d) Jiné

17) Který z údajů nejčastěji nemůžete přečíst? ☹

- a) Datum minimální trvanlivosti či datum použitelnosti
- b) Množství, váha, objem
- c) Složení potraviny
- d) Nutriční obsah
- e) Země původu potraviny
- f) Název potraviny
- g) Alergeny, které jsou v potravinaě obsaženy
- h) Nemůžu přečíst většinu údajů
- i) Jiné

18) Jaký údaj se Vám často špatně hledá? ☹

- a) Datum minimální trvanlivosti či datum použitelnosti
- b) Množství, váha, objem
- c) Složení potraviny
- d) Nutriční obsah
- e) Země původu potraviny
- f) Výrobce
- g) Název potraviny

- h) Alergeny, které jsou v potravíně obsaženy
- i) Nemůžu přečíst většinu údajů
- j) Údaj o způsobu použití
- k) Jiné

19) Jak celkově posuzujete informovanost na obalech?

- a) Nečitelné
- b) Nepřehledné
- c) Dobře čitelné
- d) Logicky uspořádané
- e) Pokaždé najdu, co hledám
- f) Nikdy nic nenajdu
- g) Jiné

Mnohokrát Vám děkuji za Váš čas a spolupráci.